

III. Forelæsninger, Øvelser og Examina.

1. Forhandlinger om Examenskommissioner, Censorinstitutionen m. m.

Under Rigsdagens Samling 1874—75 blev der i Folketinget (Folketings-Tid. Sp. 1330—1349) rettet en Forespørgsel til Kirke- og Undervisningsministeren om Oprettelsen af Examenskommissioner, under hvis Besvarelse Kirke- og Undervisningsministeren udtalte, at det efter den Erfaring, der allerede maatte være indvundet efter Indførelsen af de faste Censorer*), var hans Hensigt, saa snart disse igjen traadte sammen ved Examensarbejdet, at sammenkalde dem eller i alt Fald afæske dem deres Betænkning om, hvad de maatte have erfaret med Hensyn til Examinationen ved de forskjellige Fakulteter. I Overensstemmelse hermed blev de faste Censorer ved enhver af de forskjellige Examina under 26. Jan. 1875 af Ministeriet opfordrede til umiddelbart efter Tilendebringelsen af de da forestaaende Examina at overveje, hvorvidt det maatte være hensigtsmæssigt og tilraadeligt at ombytte den nuværende Indretning med Examenskommissioner, og i saa Fald at ytre sig om, hvorvidt det lod sig antage, at der havdes Kræfter til at sammensætte saadanne Kommissioner, og hvilke Udgifter der hertil vilde medgaa. De derefter modtagne Betænkninger skulle her enkeltvis omtales.

Censorerne ved den theologiske Embedsexamen udtalte (3. Marts 1875), at der upaatvivlelig ved den Foranstaltning, som blev truffet i 1871, navnlig ved Ansættelsen af faste Censorer ved den theologiske Embedsexamen, var sket et Fremskridt, idet Kandidaternes Tillid var blevet styrket til en mere ensartet, og følgelig retfærdigere Bedømmelse af deres Kundskaber, end den kunde finde Sted tidligere, under vekslede Censorer, der efter Omgang toges af Hovedstadens Gejstlige. Imidlertid turde de ingenlunde paastaa, at Prøven under den nuværende Ordning havde naaet den Paalidelighed og Grundighed, som maatte ønskes, idet det ikke vilde være let for Censoren at gribe ind i en mangelfuld Examination, hvad enten denne gik ind paa Smaaligheder, eller den blev paa Overfladen, ligesom ogsaa de faste Censorer ingen Indflydelse kunde have paa Studiet eller Indretningen af Forberedelsen. Og dog var det sidste af stor Vigtighed. Vistnok laa det betydningsfulde i Universitetsdannelsen ikke i den afsluttende Examen, men i selve Studiet og i den Vejledning, som Universitetet tilbød; dog kunde det paa den anden Side ikke nægtes, at den saakaldte Embedsexamen kunde være indrettet saaledes, at den virkede uheldigt tilbage baade paa Vejledningen gennem Forelæsningerne og paa selve Forberedelsen eller Studiet. Og i denne Henseende kunde det næppe kaldes heldigt, naar Examinationen ved Embedsexamen udelukkende var lagt i deres Haand, som havde doceret det paagjældende Fag. Vistnok vilde de Mænd, for hvem Videnskaben var den eneste Livsopgave, have de gunstigste Forudsætninger for at kunne anstille en paalidelig Prøve, og den dygtigste Docent, som var inde i sin Videnskab, turde ventes mindst tilbøjelig til at forlange en slavisk Læren og Gjengiven af sit Foredrag hos de studerende;

*) De tidligere Forhandlinger med Hensyn til denne Sag findes refererede i Selters Aarbog for 1839 S. 71 ff. og for 1847 S. 36—39 ff. samt Lindes Meddelelser for 1857—63 S. 59 ff. Sagens Behandling i Tidsrummet 1863—71 maa forbeholdes de udfyldende Meddelelser, der senere ville udgaa for Aarene 1864—71.

men det kunde ingenlunde altid opstilles som en grundet Forventning, at en dygtig Docent tillige formedelst sin theoretiske og videnskabelige Indsigt i og for sig selv var en god Examinator. Om den fremragende end vilde kunne modstaa Fristelsen til ved Examen at forlange sit eget, saa gjaldt dette ikke for de Professorer, som ikke vare deres Plads fuldkommen voxne; de vilde allermest være tilbøjelige til at examinere i det, som de havde foredraget, og det paa den Vis, de havde givet det, til ikke ringe Skade for Studiet, baade fordi de studerende saaledes maatte nøjes med en mangelfuld Vejledning, og fordi de ikke vilde tilskyndes til et friere og selvstændigere Studium.

Denne sidste Mislighed ledede naturlig Opmærksomheden hen paa en Ulempe, som var uundgaaelig ved den nu værende Ordning. Nu vilde adskillige af de studerende høre Professorernes Forelæsninger, kun fordi disse vare de examinerende; Docenten kunde ikke betragte Antallet af sine Tilhørere som sikker Maalestok for, hvorvidt det var lykkedes ham at fyldestgjøre de Fordringer, man var berettiget til at stille til ham; tvært imod kunde det tænkes, saa længe Docenten ene var Examinator, at endog den mindre duelige kunde beholde sin Plads i en lang Aarrække, medens denne, naar Examinationen lagdes i en anden Haand, vilde komme til at savne Tilhørere, og derved finde sig opfordret, eller endog nødes til at se sig om efter en anden Livsvirksomhed, som passede bedre for hans Evner. Medens Professorerne, naar de ikke tillige skulde være Examinatorer, vilde komme til at staa langt friere og have en sikrere Maalestok for, hvorvidt de rettelig udfyldte deres Plads, og tillige kunde anvende den Tid, som nu medgik med Examen, til Studium og videnskabelige Arbejder, saa vilde der tillige aabnes en lettere Adgang for dem, der ønskede at tjene Universitetet som Privatdocenter; og at yngre begavede Mænd helligede deres Tid og Kræfter til denne Retning, maatte vistnok anses for en Vinding. Thi dels vilde de studerende derved opnaa en rigere og mere omfattende Vejledning til deres Uddannelse, dels vilde man af Privatdocenternes Midte lettest kunne faa Fagprofessorer, eftersom man vilde have et Vidnesbyrd om den paagjældendes Duelighed og Begavelse i den Indgang, han havde vundet blandt de studerende. Under de nærværende Forhold vilde det ikke være meget tillokkende at optræde som Privatdocent.

Af de Ulemper, der saaledes vare forbundne med den nuværende Ordning af den theologiske Examen, var det formentlig en Følge, at man vel kunde være befojet til at anbefale Oprettelsen af en theologisk Examenskommission. Vel var det ikke Censorernes Mening, at man ved denne Foranstaltning vilde faa en aldeles fuldkommen Prøve, men det turde nok antages, at Prøven vilde blive lige saa paalidelig som den nuværende; ogsaa var den Gavn, som Studiet vilde faa ved en forandret Examinationsindretning, det overvejende Moment for Tilraadeligheden. Den væsentligste Indvending, som fremsattes mod Oprettelsen af en theologisk Examenskommission, var den, at der skulde mangle disponible Kræfter til at sammensætte en saadan Kommission, og saafremt dette virkelig forholdt sig saaledes, kunde der jo ej tænkes paa Oprettelsen. Censorerne vare imidlertid overbeviste om, at der navnlig i den danske Gejstlighed ikke fattedes saadanne Personligheder, der besad den fornødne Dygtighed, saafremt man ikke vilde lade Manden søge Pladsen, men Gjerningen eller Opgaven søge Manden; thi da det ingenlunde var noget let eller tiltrækkende Arbejde at være Examinator, kunde det ikke saa sjældent hændes, at netop de dygtigste Mænd holdt sig tilbage, med mindre

der udgik en særlig Opfordring til dem, for hvilken de ikke kunde undslaa sig. Med Hensyn til Dygtigheden oversaa Censorerne ikke, at en Professor, som idelig beskæftigede sig med sin Videnskab, havde en Fordel derved, at han tillige var Herre over hele sit Fags Detail; men det var tillige et meget tvivlsomt Spørgsmaal, om ikke netop Professorens nøjagtige Kjendskab til mangfoldige Enkeltheder gjorde stundom uberettigede Fordringer til Kandidaten, medens andre vigtige Omraader bleve forbigaaede. Det var saaledes en temmelig almindelig Erkjendelse, at vore theologiske Kandidaters Kundskab til den hellige Skrift, navnlig det gamle Testamente og den bibelske Historie, ofte var saare begrænset, medens Indledningsvidenskaben ikke sjælden gik meget i Detail og gjorde ikke ringe Fordringer til deres Hukommelse. Naar Examen derimod blev lagt i en Kommissions Hænder, som væsentlig vilde komme til at bestaa af Præster, og med Forudsætningen af den fornødne Grundighed og Dygtighed hos denne, havde man Grund til at tro, at de kirkelige Hensyn og Menighedens Tarv langt mere vilde komme i Betragtning, end det kunde være Tilfældet ved den nu værende Ordning, hvor Examinatorerne blot vare videnskabelige Theoretikere, der ikke selv havde været Præster og kun havde videnskabelige Formaal for Øje. Oprettelsen af en theologisk Examenskommission vilde derfor ogsaa formentlig have en ikke uheldig Tilbagevirkning paa de theologiske Forelæsninger.

Imod en Examenskommissions Oprettelse havde man fremdeles fremført den Indvending, at Manuktionsvæsenet derved skulde faa en forøget Næring, idet de Mænd, som befattede sig med at manuducere, snart vilde blive opmærksomme paa, hvilke Spørgsmaal Examinatorerne gave, og indrette deres Vejledning derefter, hvoraf der mere vilde flyde en Afretning af de studerende, end et Studium. Men herved gik man dels ud fra en uberettiget Forudsætning om, at der ikke uden for Fakultetet skulde findes Mænd med saadan videnskabelig Alvor og Samvittighedsfuldhed, at de vilde opstille de nødvendige Fordringer til Kandidaten, men indskrænke sig til enkelte stabile Spørgsmaals Omraade, dels oversaa man, at under den nu værende Ordning, i hvilken Manuktionsvæsenet trivedes saa rundelig som mulig, Manuktøren, som i Reglen var en flink Kandidat, kort efter sin egen aflagte Examen langt snarere kunde mindes, hvad de Professorer, han havde hørt, plejede at foredrage, og rette sin Undervisning derefter, end det vilde blive Tilfældet under Examinatorer, som stod uafhængige af Fakultetet, og altsaa vare ganske anderledes fri med Hensyn til de Spørgsmaal, de vilde give ved Prøven. I alt Fald havde man et Værn imod denne Frygt i den Omstændighed, at Examinatorerne rimeligvis vilde komme til at anstille Prøven i flere Fag. Det kunde maaske nok hænde, at man i Begyndelsen og for første Gang vilde have nogen Vanskelighed med at faa en Examenskommission sammensat af Mænd, som ikke blot vare mest skikkede dertil, men ogsaa vare villige til at indtræde; denne Vanskelighed vilde imidlertid efterhaanden blive mindre, jo længere en saadan Institution bestod. Desto mere vilde Mænd, som havde Anlæg og Drift til videnskabeligt Studium blandt Gejstligheden, netop derved føle sig tilskyndede til at fortsætte deres Studier for i paakommende Tilfælde at udfylde en Plads i Kommissionen. For at dette Formaal kunde opnaas, var det en nødvendig Betingelse, at Medlemmerne af Kommissionen fik et passende Vederlag for deres Arbejde. Dette Arbejde var nemlig ikke indskrænket til den blotte Examen, men forudsatte en hel Forberedelse, der vilde kræves af Mænd, som med den fornødne Dygtighed

skulde udfylde deres Plads; dertil hørte ogsaa Evne til at kunne anskaffe sig de literære Hjælpemidler, som betingede et videnskabeligt Studium. 1200 Kroner aarlig tillige med Rejsegodtgjørelse og Diæter for de Dage, i hvilke Examen varede, var derfor et Minimum. Examenskommissionen maatte bestaa af 6 Medlemmer, hvoraf en var Formand; for af bevare Forbindelsen med Universitetet, kunde det være ganske hensigtsmæssigt, at en af de theologiske Professorer var Medlem af Kommissionen, naar han da ikke examinerede i det Fag, han havde doceret. Den Tid paa Aaret, i hvilken Examen nu holdtes, var yderst uheldig, navnlig hvad Juletiden angik, da Vinteren og Isforholdene ofte kunde gjøre det vanskeligt for fjærnere boende at foretage Rejser til Kjøbenhavn, og Begyndelsen af Aaret tillige var Præstens travleste Tid. De foreslog derfor, at Examen henlagdes til Foraars- og Efteraarstiden.

I Henhold til det udviklede udtalte Censorerne,

- 1) at de ansaa det tilraadeligt, at der oprettedes en theologisk Examenskommission, som skulde bestaa af 6 Medlemmer, af hvilke en var Formand, og en kunde være en theologisk Professor, der dog ikke examinerede i det Fag, han selv docerede. De fem andre Medlemmer valgtes uden for Fakultetet;
- 2) at de ikke tvivlede om, at der vilde findes, navnlig i Gejligheden, disponible Kræfter til forsvarligt at kunne røgte det de vedkommende overdragne Hverv at være Examinator;
- 3) at de antog, at denne Foranstaltning vilde have en gavnlig Indflydelse saa vel paa Universitetet som paa Uddannelsen af de vordende Præster;
- 4) at de mente, at 1200 Kr. tillige med Rejsegodtgjørelse og Diæter for de Dage, Examen varede, var et Minimum som Vederlag for det dermed forbundne Arbejde og den nødvendige Forberedelse.

Censorerne ved den fuldstændige juridiske Embedsexamen udtalte som deres Overbevisning (Betænkning af 16. Febr. 1875), at Professorernes Examination maatte erkjendes for i Almindelighed tilfredsstillende. Ligesom den i det hele blev udført med den Dygtighed, som lod sig vente af Mænd, der havde den Øvelse i at examinere, det Herredømme over Examensstoffet og det Kjendskab til Examinandernes Standpunkt, som Professorerne vare i Besiddelse af, saaledes havde Censorerne paa ingen Maade fundet, at det kunde siges om dem, enten at de under Examinationen fordybede sig i nogen unødvendig Detail, eller at de ledede af en særlig Interesse for Materier, som de selv med Forkjærlighed havde behandlet, stillede overdrevne Fordringer til Kandidaternes Kjendskab til deres egne Udviklinger. Paa den anden Side kunde Censorerne ikke tænke sig, at det skulde være muligt, blandt de Jurister, der vare traadte ind i praktiske Livsstillinger, at finde Mænd, der vilde udføre Examinationen lige saa fyldestgjørende. Selv om man vilde anvende de ikke ringe Pengemidler, der vilde være nødvendige for at faa en Examenskommission sammensat af Mænd, der ved at paatage sig et saadant Hverv skulde til deres anden Forretningskreds føje en ny, hvis heterogene Beskaffenhed maatte kræve alvorlige Forarbejder, — Pengemidler, der ganske vist betydeligt vilde overstige, hvad under de hidtil førte Forhandlinger havde været paaregnet —, saa blev det dog altid en stærk Indvending mod Valget af saadanne, uden for Universitetet staaende Examinatorer, at de, ogsaa efter ved behørig For-

beredelse og tilstrækkelig Øvelse at have uddannet sig til Examinationsgjærningen, vanskelig saa nøje, som det kunde ønskes, kunde vurdere, hvad der med Rimelighed kunde fordres af Examinanderne. Et Krav, der utvivlsomt maatte gjøres til en god Examensindretning, var, at paa den ene Side Examinanderne ikke skulde være nødte til at gaa i Blinde med Hensyn til, hvad der ved Examen vilde blive fordret af dem, og at paa den anden Side Examinatorerne maatte have Klarhed over, hvad de med rette kunde forlange af hine; men ligesom det fulgte af Forholdets Natur, at dette Krav lettest opfyldtes, naar det var Lærerne selv, der examinerede, saaledes kunde det ikke miskjendes, at under det juridiske Studiums nu værende Vilkaar, idet der i de fleste Fag kun havdes Haandbøger til praktisk Brug og for videre komme, men ikke trykte Lærebøger for de studerende, og i adskillige Fag endog slet ingen trykte Hjælpemidler vare for Haanden, vilde det i en særegen Grad være vanskeligt for Examinatorer, der vare fremmede for, og ikke havde kunnet følge den mundtlige Undervisning, at anlægge den rette Maalestok ved Afpasningen af Examinationen. For saa vidt man vilde mene, at Ansættelsen af praktiske Jurister til Examinatorer skulde tjene til at give Prøven en Retning, der ydede større Garanti for den paagjældendes Brugbarhed i det praktiske Liv, maatte det erindres, at der ved en Examen, der afholdtes over studerende, der aldrig havde deltaget i praktiske Forretninger, under alle Omstændigheder dog væsentlig kun kunde være Spørgsmaal om en Prøve i, hvad de havde tilegnet sig ved at høre eller læse theoretiske Udviklinger, og man kunde da, selv uden Hensyn til, hvad der overhovedet talte for, at de studerende søgte deres Vejledning hos Universitetslærerne, der maatte antages stadig at holde Skridt med Lovgivningens og Videnskabens Udvikling, under vor juridiske Literaturs nu værende Tilstand ikke komme bort fra, at det fornemmelig var Professorernes Forelæsninger, hvorpaa der maatte regnes til gennem dem at faa givet Prøven et passende Grundlag. Det alleruheldigste — som imidlertid let kunde blive Tilfældet, — vilde være, om Examinatorerne, enten fordi de ikke havde kunnet gjøre sig tilstrækkelig bekendte med de holdte Forelæsninger, eller fordi de vare af en anden Mening end Professorerne om, hvad der burde læres, vilde indrette deres Examination ganske efter deres eget Skjøn om, hvad der i deres Øjne maatte være rigtigt eller urigtigt; thi dette vilde kun føre til en Examensforberedelse af den allersletteste Art, den nemlig, som under Manglen af en sikker Vej for det systematiske Studium væsentlig kun gik ud paa at gjøre sig bekendt med Examinatorernes sædvanlige Examinationsmaade og de gængse Examensspørgsmaal. Det kunde derfor efter Censorerens Mening paa ingen Maade anses for tilraadeligt at ombytte den nu værende Ordning af det juridiske Examensvæsen med en Indretning af Examenskommissioner, sammensatte af Mænd, der ikke vare Professorer. Selve Examinationen burde helst betros netop disse, og hvad Censureringen angik, var der ved Indførelsen af faste Censorer gjort, hvad der kunde gjøres, til at afhjælpe de Mangler, der i denne Henseende havde været følte. Snarere end paa Indretningen af Examen turde der være Anledning til at henvende Opmærksomheden paa Forelæsningsvæsenet. Som bekendt havde man efterhaanden sat sig ud over Bestemmelserne i Frd. 26. Jan 1821 og 30. Decbr. 1839 om, at en fuldstændig Forelæsningscyklus skal være absolvert i Løbet af et vist begrænset Tidsrum, og dette havde ført til, at den almindelige Studietid for de studerende unægtelig var blevet længere og Examinationsstoffet mere ube-

stemt, end det formentlig kunde anses ønskeligt. Man maatte formentlig, selv om man ikke vilde tage Hensyn til alle de andre Indvendinger, der kunde gjøres mod Examenskommissioner, dog i alt Fald have den største Betænkelighed ved at indføre saadanne, inden der var raadet Bod paa denne Mangel af Bestemthed i Examinationsstoffet. Det maatte anses nødvendigt, inden en saadan Forandring foretoges, at søge tilvejebragt en meget nøjere Præcision af, hvad der kunde fordres ved Examen, end den, der nu havdes; men Censorerne tvivlede ikke om, at man under Bestræbelserne i denne Henseende atter vilde føres tilbage til at give Examinationen ved Professorerne Fortrinet.

Censorerne ved den statsvidenskabelige Examen (12. Marts 1875) ansaa Examenskommissioner ved denne Examen for i og for sig hensigtsmæssige, og troede tillige at kunne tilraade deres Indførelse under de forhaanden værende Forhold, fordi man derved formentlig vilde opnaa, at Examensfordringerne mere vilde nærme sig til de praktiske Fordringer, som stilles af de Administrationsgrene, hvori de statsvidenskabelige Kandidater nærmest kunde vente at finde Ansættelse. Men de henlede dog samtidig Ministeriets Opmærksomhed paa den Fare ved saadanne Examenskommissioner, at de let vilde kunne føre til, at Studiet af de statsvidenskabelige Fag førtes ind i et mere praktisk, men mindre videnskabeligt Spor, en Udvikling, der i Længden vistnok hverken vilde baade Universitetet eller Administrationen. For at sikre sig mod denne Fare vilde det formentlig være nødvendigt samtidig med Indførelsen af Examenskommissioner tillige at aabne Adgang til ved Universitetet at underkaste sig en højere videnskabelig Prøve i de egentlige statsvidenskabelige Fag, en Prøve, der burde ordnes omtrent i Lighed med de nu værende Magisterkonferentser. Hvad den nærmere Ordning af den eventuelle Examenskommission angik, vilde formentlig under den nu værende Tilgang af Kandidater tre eller højst fire Examinatorer, hvoraf da den ene maatte være Jurist, være tilstrækkelige, dog under Forudsætning af, at Examenskommissionens Medlemmer ikke tillige skulde fungere som Censorer. At de nødvendige disponible Kræfter til at sammensætte en saadan Kommission havdes, derom nærrede de ingen Tvivl. Med Hensyn til de Udgifter, som den her omhandlede Foranstaltning vilde medføre, nærrede den ene af Censorerne Tvivl om, at man, navnlig i Fremtiden, vilde kunne sikre sig den fornødne Tilgang af brugelige Kræfter uden at fastsætte Honoraret for hvert Medlem af Kommissionen til mindst 1000 Kroner aarlig, medens den anden antog, at et Beløb af i alt 2000 Kroner vilde være tilstrækkeligt.

Censorerne ved den lægevidenskabelige Embedsexamen erklærede (Februar 1875), at der efter deres Opfattelse ikke alene i det hele nu for Tiden paa ingen Maade kunde siges at blive stillet Fordringer ved medicinsk Examen, der kunde kaldes uberettigede, men at de endog havde faaet et aldeles bestemt Indtryk af, at der hos alle de for Tiden fungerende Docenter ved det lægevidenskabelige Fakultet herskede en bevidst Bestræbelse for at undgaa at give deres subjektive videnskabelige Standpunkt en for stor Indflydelse paa deres Fordringer til Examinanderne, ligesom ogsaa for at gjøre de praktiske Fordringer Fyldest. At Examinatorerne i det hele ikke krævede nogen slavisk Gjengivelse af deres egne Forelæsninger eller deres ejendommelige videnskabelige Anskuelser, derom havdes der allerede et uomstødeligt Vidnesbyrd i den Kjendsgjerning, at fremmede — franske og tyske — Lære- og Haandbøger, valgte af de studerende

sely, sædvanligvis lagdes til Grund for Studeringerne i de fleste af de enkelte Fag. At en saadan Frihed i Valget af Lærebøgerne kunde finde Sted, vidnede jo ogsaa om, at overflødige eller uvæsentlige Detailler ikke kunde spille nogen Rolle blandt Examensfordringerne, men at alene det krævedes gjengivet, der nødvendigvis maatte være givet i enhver tidssvarende Fremstilling af det paagjældende Fag. At forud fattede Meninger om Kandidaterne skulde have nogen uheldig Indflydelse paa Examinators Fordringer eller hans Maade at examinere paa, havde de ingen Sinde haft Erfaring for. Medens de saaledes ikke kunde finde, at der i de for Tiden herskende Examensforhold var noget, der gjorde Forlangendet om Examenskommissioner berettiget, saa vare de paa den anden Side ikke blinde for, at det nu værende, heldige Forhold ikke kunde siges at være en nødvendig Følge af Studiet og Embedsprovens Organisation, men væsentligt havde sin Grund i de Mænds Personlighed, hvoraf Fakultetet for Tiden var sammensat, og at der saaledes ikke var nogen Borgen for, at det ikke i Tidernes Løb vilde kunne blive afløst af mindre heldige Examensforhold, en Mulighed, som Erfaringer fra tidligere, ikke fjærne Tider vel vare skikkede til at holde for Øje. Heller ikke troede de, at Censorinstitutionen, i det mindste i dens nu værende Form, kunde afgive en fuldstændig Garanti imod uberettigede Fordringer eller en partisk Examination, da Censorenes Rolle — ved Manglen af al nærmere Instrux for deres Virksomhed — i det væsentlige var indskrænket til Deltagelse i Karaktergivningen. Forandrede Personforhold ved Fakultetet kunde have til Følge, at der paa et og andet Omraade stillede mindre berettigede Examensfordringer, og dette kunde netop med særlig Lethed ske i en Videnskab, der befandt sig i en saa overordentlig hurtig Udvikling, som Medicinen; men om der vilde kunne raades Bød paa den her antydede Mislighed — der vel overhovedet ikke let vilde kunne blive af synderlig Vigtighed eller Betydning — ved Indførelsen af Examenskommissioner, derom nærede de en stærk Tvivl. Saadanne Kommissioner vilde meget mere, i alt Fald i den Form, hvori de under de forhaanden værende Forhold alene vilde kunne bringes i Anvendelse, i det væsentlige frembyde de samme Farer, som de, der klæbede ved den nu værende Ordning, og næppe i synderlig ringere Grad.

Til at sammensætte en lægevidenskabelig Examenskommission havdes der uden Tvivl disponible Kræfter, men kun under Forudsætning af, at Examinatposterne blev varige Stillinger, i det væsentlige lige saa varige som Professorposterne; thi dels vilde de disponible Kræfter hovedsagelig være udtømte for lang Tid allerede ved Sammensætningen af en enkelt Examenskommission, og dels vilde Overtagelsen og Besørgelsen af en Post som Examinator saa godt som altid kræve saa betydelig Forberedelse, at ingen let vilde kunne tænke paa at modtage en saadan Post, uden under Forudsætning af at kunne beholde den i en længere Aarrække. Den Tanke, der syntes at have foresvævet visse Forsvarere af Examenskommissionerne, at saadanne Kommissioner skulde saa at sige kunne improviseres og deres Medlemmer hyppigt veksle, maatte for det medicinske Fakultets Vedkommende betegnes som fuldstændig udførlig. Det nyttede ikke her at beraabe sig paa, at man ved Examen netop kun vilde have en Prøve i de for et praktisk Formaal nødvendige Kundskaber og Færdigheder, og at denne maatte kunne anstilles af den almindelige, praktisk øvede Læge; thi netop de praktiske Færdigheder, Tekniken, deltog, endog i særlig høj Grad, i den rivende Udvikling, som Lægekunsten

i vor Tid undergaar, og det kunde kun falde i forholdsvis faa Lægers Lod at kunne holde sig fuldstændig paa Højdepunktet i saa Henseende. Men naar der saaledes maatte være en fast Stok af Examinatorer, saa vilde man næppe være synderlig mere betrygget mod de Misligheder, som ved Examen kunde flyde af en ensidig Fastholden af subjektive Anskuelser, utilbørlig Gaaen i Detailler o. s. v., end man var det under den nu værende Ordning. Med Hensyn til Spørgsmaalet om Bekostningerne ved Indretningen af en saadan Examenskommission kunde der ikke vel være Tale om at ansætte færre end 9 eller 10 Examinatorer, som, da de vilde være nødsagede til at anvende en meget betydelig Tid paa at følge fuldstændig med i saa vel den tekniske, som den praktiske Udvikling af deres Fag, og i c. 2 Maaneder af Aaret vilde være stærkt beskæftigede ved Examen, vel næppe kunde lønnes lavere, end de yngre Professorer ved Fakultetet for Tiden blev det.

Censorerne kunde altsaa, efter de Erfaringer, de havde haft Lejlighed til at gjøre, ikke erkjende, at der for Øjeblikket var nogen Trang til Indførelsen af Examenskommissioner ved det lægevidenskabelige Fakultet, og de vare overbeviste om, at saadanne kun vilde kunne indrettes i en Form, der ikke kunde give nogen Betyggelse mod de Misligheder, som det nærmest maatte tænkes at være deres Opgave at afværge.

Hvad Censorerne ved den filologisk-historiske Skoleembedsexamen angik (28. Jan. 1875) vare de enige om, at Professorerne lettere end enhver anden kunde have det videnskabelige Stof paa rede Haand, og at deres Examination maatte antages bedst at fremme en videnskabelig Retning af Studiet, medens den paa ingen Maade var af den Beskaffenhed, at den hindrede dets Frihed. De ansaa det derfor hverken for hensigtsmæssigt eller tilraadeligt at foretage den Forandring at ombytte den nu værende Ordning af den filologisk-historiske Skoleembedsexamen med en Examenskommission.

Ved under 24. Aug. 1875 at tilstille Konsistorium Aftryk af disse Betænkninger, bemærkede Ministeriet, at det syntes at være temmelig almindelig anerkjendt, at der ved Oprettelsen af Examenskommissioner ved Fakultetsexaminerne vilde opnaas adskillige Fordele, og Ministeriet delte ogsaa denne Mening, skjønt det ikke oversaa, at flere af de Skrøbeligheder, der kunde findes hos examinerende Docenter, i lige Grad kunde være tilstede hos andre Examinatorer; men det delte den kun under en bestemt Forudsætning, at man nemlig var i Stand til at sammensætte saadanne Kommissioner af Mænd, der i videnskabelig Dannelse vare Universitetscenterne jævnbyrdige. Kunde denne Fordring ikke opfyldes, gjorde man Uret ikke blot mod Docenterne, men ogsaa just mod de dygtigste af de studerende, og Examenskommissionerne vilde da være et Middel til at trykke Universitetsstudierne nedad. Men Ministeriet ansaa det for meget tvivlsomt, om der under vore Forhold kunde raades over det til Sættelse af Examenskommissioner fornødne Antal af Mænd, der, efter at have fuldendt deres Universitetsstudier og søgt Plads i i forskellige Livsstillinger, paa en saadan Maade havde holdt Skridt med Videnskaben, at de opfyldte Betingelserne for at være Examinatorer, og var der ikke Sikkerhed i denne Henseende, vilde det være overilet at begynde et Forsøg, selv om man vilde sætte sig ud over de Pengeofre, som dertil vilde kræves. Det var derfor Ministeriets Opfattelse af Sagen, at man vilde tjene den bedst ved at udvikle og befæste den alt tilstede værende Censorinstitution samt muligvis fastsætte visse Regler med Hensyn til Forelæsningerne ved Universitetet.

Særligt henlede Ministeriet efter den Anledning, som de meddelte Betænkninger dertil gav, Opmærksomheden paa følgende Punkter, som det ønskede gjorde til Gjenstand for en nærmere Overvejelse.

1. Der var flere Gange, først under 28 Juli 1862 og senere under 21. Novbr. 1864, af Ministeriet brevvetet med Konsistorium om i Almindelighed at fastsætte en vis begrænset Tid og en bestemt Plan for Forelæsningerne over de Fag, som ere Prævningsgjenstande ved de forskjellige Embedsexamina. Medens en hertil sigtende Foranstaltning mødte enstemmig Modstand i Aaret 1862, da det af Ministeriet paatænkte at indskrænke Tiden for den planmæssige Forelæsningscyklus til 2 Aar, i Lighed med, hvad der gjælder for det rets- og statsvidenskabelige Fakultet, gik saa vel bemeldte Fakultet, som det theologiske Fakultet ind paa den i Ministeriets Skrivelse af 21. Novbr. 1864 udtalte Tanke om en Forelæsningscyklus, fordelt paa 6 Semestre. Da Ministeriet mente, at en Begrænsning af Examensstoffet og Studietiden simplest og naturligst tilvejebragtes ved at sætte en bestemt Tid, hvori alt, hvad der fordres til Examen, skulde være foredraget, ansaa det det for særdeles magtpaaliggende, at dette Anliggende paa ny underkastedes en Overvejelse.

2. Det var et i en ikke ringe Grad af de studerende følt Savn, at der i mange Fag ikke havdes trykte Lærebøger, og at der i adskillige Fag endog slet ingen trykte Hjælpemidler vare for Haanden. Ikke mindre for at lette de studerende deres Arbejde, end som en Betingelse for at sætte en bestemt Tidsgrænse for den til Examen hørende Forelæsningskreds, syntes det, at Universitetet burde rette sine Bestræbelser paa at søge denne Mangel afhjulpet, og at der i denne Retning paahvilede de enkelte Docenter en Forpligtelse, som det ligesaa meget i deres egen, som de studerendes Interesse maatte være dem om at gjøre at opfylde. Ministeriet ønskede derfor dette Punkt taget under Behandling af de paagjældende Fakulteter.

3. Om de faste Censurers Stilling og Forhold var der i det enkelte ikke givet nærmere Forskrifter, hvorimod Censorerne ved deres Beskikkelse bleve henviste til med Fakulteterne at vedtage Reglerne for deres Deltagelse i Examensarbejdet. I en af de afgivne Betænkninger hentydedes der til den ringe Betrygelse mod uberettigede Examensfordringer eller en partisk Examination, som Censorinstitutionen afgav under Manglen af al nærmere Instruktion for Censorerens Virksomhed. Saafremt Censorerens Hverv ikke skulde indskrænke sig til en Deltagelse i Karaktergivningen, skønnede Ministeriet ikke rettere end, at det var en Mangel, at deres Virksomhed ikke var nærmere bestemt. I ethvert Fald syntes det nødvendigt, at der gaves nærmere Regler for Censorerens Stilling og Beføjelse for det Tilfælde, at Examinationen gav dem Anledning til Udsættelse, hvad enten den af dem fandtes at have været mangelfuld og ufuldstændig, eller i Enkelthederne for vidt gaaende. Der kunde formentlig da blive Spørgsmaal om, at der gaves dem en Berettigelse til at forlange en Omexamination, eller at der tillagdes dem en Indflydelse i en formildende Retning ved Karakterens Bestemmelse. Spørgsmaalet om Udfærdigelsen af instruktorske Bestemmelser for de faste Censorer begjærede Ministeriet derfor ogsaa drøftet af de paagjældende Fakulteter.

Konsistorium anmodede det theologiske, rets- og statsvidenskabelige og lægevidenskabelige Fakultet samt den filologisk-historiske Examenskommission om at

ytte sig om de af Ministeriet fremhævede Punkter, og modtog derefter deres Betænkninger, som her skulle omtales.

Det theologiske Fakultet udtalte (18. Oktbr. 1875) sin Beklagelse over den mindre vel overvejede Fremstilling og Udtryksmaade i de theologiske Censorers Erklæring. Navnlig ved at sammenholde den med de andre Censorers Erklæringer over de dem vedkommende Fakultetsexamina syntes Ministeriet at maatte faa det Indtryk, at den nu værende theologiske Embedsexamen led af store Misligheder; det sagdes ligefrem, at den ikke besad den ønskelige Paalidelighed og Grundighed, det antydedes, at Examinationen snart gik for meget ind paa Smaaligheder, snart bevægede sig paa Overfladen, at den var altfor abstrakt theoretisk, ikke noksom tog Hensyn til det praktiske Liv, og derfor ofte opholdt sig ved uvedkommende Biting. Fakultetet maatte afvise disse Klager som ubefejede og ubegrundede, idet det søgte deres Oprindelse dels i en ejendommelig kirkelig Synsmaade, som ikke kunde og ikke vilde finde sig til Rette med den theologiske Læreform, som laa til Grund for Fakultetets Forelæsninger og Examination, dels i en Indskrænkning af det theologiske Studiums Værd udelukkende til, hvad der havde umiddelbar Brugbarhed for det praktisk-kirkelige Liv, og hvorved det forglemtes, at den theologiske Examen, som alle de andre Universitetsexamina, væsentlig var og maatte være en videnskabelig Prøve. For en saadan Betragtning kunde det let hændes, at den antog for uvedkommende Biting, hvad der fra Videnskabens Standpunkt saas at staa i allernejeste Forbindelse med selve Hovedsagen. Netop denne Censorernes Erklæring havde derfor end yderligere forøget Fakultetets Betæneligheder ved at lægge Examinationen fra Fakultetet over til en Examenskommission af Præster. Lod det sig end antage, at disse kunde overtage dette Hverv, uden at deres præstelige Virksomhed for deres Menighed kom til at lide altfor meget derunder, maatte Fakultetet dog bemærke, at det, hvor dygtige og kundskabsrige de end kunde være, for dem, som overvejende færdedes i det praktiske Liv, vilde være umuligt at indtage det strengt videnskabelige Standpunkt, som kun kunde indtages af dem, der havde gjort Studiet af Videnskabens til deres væsentligste Livsopgave. Prøven kunde let tabe sin videnskabelige Karakter og synke ned til at blive Examination af fortrinsvis praktisk Art. Ej heller var det sandsynligt, at Studiet vilde vinde i Frihed; det var langt rimeligere, at en stor Del af de studerende vilde forskaffe sig et Slags kortfattede Lærebøger og Katekismer, indrettede efter Examinatorenes Spørgsmaal, lære dem slavisk udenad og indskrænke deres Læsning dertil. Og naar der hentydedes til, at en Examenskommission vilde have en ikke uheldig Tilbagevirkning paa de theologiske Forelæsninger, saa turde man sikkerlig antage, at en saadan Virkning af en Examenskommission, i Stedet for at fremme Videnskabens Udvikling, meget mere paa utilberlig Maade vilde hæmme samme. Kunde det nu stundom hændes, at en Examinator gik for meget i Detail eller muligvis ikke forstod at fremsætte Spørgsmaalene med fornøden Klarhed, da vilde saadant vist ikke undgaas, fordi man lod 6 Præster examinere i Stedet for 5 Universitetslærere*). Fakultetet maatte derfor fastholde det Standpunkt, som det havde indtaget i tidligere Er-

*) Mere turde man heller ikke love sig af det andet Alternativ, som de faste Censorer foreslog, nemlig at lade Examenskommissionen bestaa af 5 Præster og en theolo-

klæringer angaaende denne Sag, og fandt Rigtigheden af denne Opfattelse stadfæstet ved de af de andre Censorer afgivne Erklæringer, hvor navnlig de juridiske Censorer træffende havde eftervist Mislighederne ved en eventuel Examenskommission. Endelig maatte Fakultetet — i Modsætning til den Sikkerhed, hvormed Censorerne i deres oven nævnte Betænkning paastod, at det ikke manglede paa disponible Kræfter til at sammensætte en theologisk Examenskommission uden for Fakultetet — tiltræde den Betænkelse, som Ministeriet i sin Skrivelse til Konsistorium af 24. Aug. i denne Henseende havde ytret, at det var meget tvivlsomt, om der under vore Forhold kunde raades over det til Sættelse af Examenskommissioner fornødne Antal af Mænd, der, efter at have fuldendt deres Universitetsstudier og søgt Plads i forskjellige Livsstillinger, paa en saadan Maade havde holdt Skridt med Videnskaben, at de opfyldte Betingelserne for at være Examinatorer. Derimod maatte Fakultetet, om end af en anden Grund, være enig med Censorerne i, at denne Vanskelighed efterhaanden vilde blive mindre og mindre. Thi jo mere Fordringerne ved den theologiske Embedsexamen indskrænkedes, desto lettere vilde det være at finde Examinatorer.

Med Hensyn til de af Ministeriet fremsatte enkelte Punkter ytrede Fakultetet følgende:

1. At fastsætte en bestemt Forelæsningsplan, efter hvilken alle de Fag, som vare Gjenstand for Prøven ved Embedsexamen, bleve gennemgaaede i Løbet af tre Aar, kunde for det theologiske Fakultets Vedkommende næppe lade sig udføre. De systematiske og kirkehistoriske Discipliner vilde til Nød kunne indreguleres i et saadant Skema, men aldrig de exegetiske, som efter deres Omfang, navnlig for det nye Testaments Vedkommende, nødvendigvis maatte strække sig over en længere Aarrække. Skulde hele det nye Testamente gennemgaaes i exegetiske Forelæsninger i et saa begrænset Tidsrum, vilde der kræves flere Lærerkrafter, end Fakultetet havde til sin Raadighed, og det kunde desuden i Følge Forholdenes Beskaffenhed heller ikke anses for nødvendigt. Men vilde man nu indskrænke den paatænkte Plan til de først nævnte Lærefag, da vilde dette blive til største Ulempe for vedkommende Docenter, som derved vilde blive afskaarne fra alle friere Forelæsninger og nødtvungne til kun at beskæftige sig med Examinationsfagene, og disse indskrænkede til det Omfang, i hvilket de kunde fordres ved Examen. Højest sandsynligt vilde den bestandige Gjentakelse af det samme Stof virke sløvende paa dem, og inden ret mange Aar vilde deres Forelæsninger synke ned til en mekanisk Gjentakelse af det samme, efterdi der ikke længer var levnet dem Tid til friere Bevægelser paa Videnskabens forskelligartede Omraader. Fakultetet antog heller ikke, at der for de theologiske studerendes Vedkommende var nogen paatrængende Nødvendighed for at udarbejde et saadant Skema. Det havde ikke fra dem hørt Klager over, at Forelæsningerne strakte sig over et utilbørligt langt Tidsrum. Skulde saadanne Klager komme det for Øre, skulde det af al

gisk Professor, der dog ikke maatte examinere i det Fag, han selv docerede (o: i det Fag, han havde gjort til egentlig Gjenstand for sit Studium). Om dette sidste Forslag sagde Censorerne, at det vilde være ganske hensigtsmæssigt for at bevare Forbindelsen med Universitetet. Det turde dog være indlysende, at en saadan Forbindelse var et blot Skin.

Magt bestræbe sig for at raade Bod paa mulige Mangler i saa Henseende. Endnu maatte bemærkes, at om en saadan gennemført Forelæsningsplan skulde have Betydning, maatte den nøjagtig følges af de studerende; men dette kunde ikke bringes i Udøvelse paa Grund af de uheldige økonomiske Forhold, hvorunder mange af disse befandt sig, og som nødte dem til at søge deres Erhverv ved Undervisning, hvorover ofte Forelæsningerne forsømtes.

2. Trykte Lærebøger, som kunde lægges til Grund for Forelæsningerne forelaa i adskillige theologiske Discipliner, men det maatte erindres, at om end saadanne Hjælpemidler kunde være til megen Gavn, saa medførte de ogsaa ejendommelige Farer, idet de meget let kunde hæmme og standse den videnskabelige Udvikling. Saa længe en Docent ikke havde udgivet nogen saadan Bog, stod det ham frit for stadig at omarbejde sine Forelæsninger, inddrage nyt Stof under Behandlingen, udelade adskilligt, som ikke længer syntes brugbart, og særlig tage Hensyn til det Udbytte, som de nyeste Undersøgelser og Forskninger havde bragt. Saa snart derimod den trykte Lærebog forelaa, hørte alt dette op. Man maatte derfor være meget varsom med at udøve noget Tryk paa Docenterne i denne Retning, og helst overlade til dem selv at afgjøre, om de fandt det raadeligt og hensigtsmæssigt at udarbejde trykte Lærebøger. Der hørte et ejendommeligt Talent til disse Bøgers Affattelse, naar ikke Lærebogen skulde gjøre Forelæsningen, eller Forelæsningen Lærebogen overflødig. Overhovedet vare Lærebøger væsentlige for Skolen, Forelæsninger for Universitetet.

3. Med Hensyn til Forslaget om at tilstaa Censorerne Ret til at udøve en Indflydelse i formildende Retning ved Karaktergivningen, maatte det erindres, at der ved den mundtlige Examen var tvende Censorer over for en Professor, og at hine derfor altid vilde kunne overstemme denne, dersom de ønskede at formilde Karakteren. Kom nu hertil, at de ved den skriftlige Examen havde lige Stemme med Professorerne samt deltog i Affattelsen af Examensopgaverne, saa vilde det ses, at deres Indflydelse alt var meget betydelig, og at der ingen Grund var til at forege den. En Omexamination vilde for Tilhørerne altid tage sig højst besynderlig ud og vilde i de allerfleste Tilfælde næppe føre til noget andet Resultat end den første Examination. End større Ulempe vilde dog opstaa, hvis Censorerne skulde rette Spørgsmaal til Kandidaterne. Thi for det første haydes der ingen Sikkerhed for, at jo ikke Censorerne, især hvor disse vare yngre Mænd, af utidig Vigtighed kunde fristes til at blande sig i Examinationen og derved virke forstyrrende paa dennes Gang. Men dernæst vilde der i det hele gives rig Anledning til personlige Sammenstød og Rivninger, som vilde gjøre Samarbejdet mellem Professorer og Censorer lige ubehageligt for begge Parter. Netop ved den theologiske Examen kunde de forskjellige Anskuelser gjøre sig gjældende med særegen Styrke, og man vilde udsætte Kandidaterne for, at de først af Examinator bleve dragne i en Retning, og dernæst muligvis af Censor i den stik modsatte. Enten maatte man, som hidtil, udelukkende overlade Examinationen til Professorerne, idet man havde fuld Tillid til, at de foretog den paa en dygtig og forsvarlig Maade eller, dersom saadan Tillid fattedes, maatte man rent fratage dem Examinationen og lægge den i Hænderne paa en Examenskommission, bestaaende af Præster, saafremt der herved, hvor ingen Kontrol var tilstede, maatte kunne vindes større Paalidelighed.

Denne Betænkning var undertegnet af Professorerne C. E. Scharling,

Hermansen og H. Scharling. Professor Hammerich afgav, ligeledes under 18. Oktbr., et Separatvotum, i hvilket han mindede om, at han, da Sagen om en Examenskommission for 14 Aar siden var under Forhandling i Fakultetet, indgav et særligt Votum, fordi de Synspunkter, hvorunder han saa den, ikke faldt sammen med de øvrige Fakultetsmedlemmers, og det samme var nu Tilfældet. Han androg den Gang paa tvende Ting: Examenskommissionen og en ny Studieplan. Ved Oprettelsen af en Examenskommission vilde efter hans Mening Forholdet mellem Professor og studerende blive friere, til Fordel for begge, ligesom der ogsaa da ved Examen kunde tages mere Hensyn til det praktiske Livs Krav. At der vilde findes Mænd uden for Fakultetet, som kunde afholde en Examen med fuld videnskabelig Alvor, holdt han sig forvisset om. Forslaget om Kommissionen satte han dernæst i nøjeste Forbindelse med det andet om en ny Studieplan, hvorved de mere encyklopædiske Kundskabers Omraade kunde indskrænkes, medens man paa den anden Side maatte kræve et eller andet Parti af Theologien gennemstuderet nøje og grundig efter Kilderne. Først en saadan Ordning vilde, mente han, lære den studerende, hvad et virkeligt Studium var. Af disse to Forslag forelaa her kun det første. Løsrevet fra den indre nødvendige Sammenhæng med en ny Studieplan, hvori han havde stillet det, havde det naturligvis ikke samme Betydning for ham, som hvis det forelaa i denne Sammenhæng. Oprettelsen af en Kommission alene vilde efter hans Opfattelse ikke være nok til en Reform, som han kunde ønske den. I en Henseende kunde Kommissionen vistnok virke gavnlig; men klæbde der Ufuldkommenheder ved den nu værende Ordning af Examinationen, vilde der sandelig ogsaa klæbe Ufuldkommenheder, skjønt af en anden Art, ved en Examenskommissions Examination. De vare iøjnefaldende og ofte paa-pegede, og til Dels af Hensyn til Ufuldkommenhederne krævede han Indførelsen af en ny Studieplan sammen med Examenskommissionen. Paa en noget lignende Tankegang hvilede de statsvidenskabelige Censorers Betænkning. Ikke desto mindre vilde han tilraade en Kommission, saafremt Censorerne ved de andre Examina for deres Vedkommende havde næret samme Tanker, som Censorerne ved theologisk Examen. Dette var imidlertid jo ikke Tilfældet. De juridiske, lægevidenskabelige og filologisk-historiske Censorer fraraadede med Bestemthed Indførelsen af den. Kun de statsvidenskabelige Censorer anbefalede den, idet de dog tillige henledede Ministeriets Opmærksomhed paa de mulige Farer ved den og derfor foreslog en Reform i Studieplanen for en Del af de studerende. Under denne Stilling af Tingene laa det nær for Ministeriet, hvis ellers de Tvivl om en Kommissions Tilraadelighed, det nærede, skulde blive fjærnede, da at gjøre Prøven med samme Kommission ved den theologiske Examen, medens de andre Examina holdtes efter de nu gjældende Regler. Og det maatte han under de nærværende Omstændigheder anse som saare misligt. Det kunde ikke skjules for nogen, at der gik en Stræben gennem Tiden efter at trykke Præsterne ned fra den Stilling, de nu indtog; denne Stræben havde sin Grund dels i udelukkende politiske Hensyn, og dels i Forestillingen om, at Kristendommen skulde være fjendtlig stemt mod den fremad skridende Menneskeand. Begyndte man da med ved Examens Afholdelse at give det theologiske Fakultet en anden Stilling til Universitetet, end de andre Fakulteter havde, vilde dette let kunne lede videre. Det næste Skridt, hvorved man tillige vilde komme ikke saa faa baade Politikere og Videnskabsmænd, selv Theologer i Møde, kunde maaske blive, at det theologiske Fakultet fra Universitetet

vistes ned til et Præsteseminarium, og Præsterne som Følge heraf bleve et nyt Slags Seminarister. Og dette vilde være til ubodelig Skade, baade for Kirken, Folket og Videnskaben. Det stod for ham som meget tænkeligt, at de theologiske Censorer, som nu saa frejdig havde tilraadet Examenskommissionen, vilde have fundet Betænkelighed ved at afgive deres Votum, som det var afgivet, hvis de havde haft de øvrige Examenscensoreres Betænkning liggende for sig. Han turde i alt Fald efter de forhaanden værende Omstændigheder ikke tilraade en theologisk Examenskommission.

Med Hensyn til en fast vedtaget Forelæsningsplan samt Lærebøgers Udgivelse henholdt han sig til Fakultetets Flertal, med den Bemærkning, at hans Examenskursus nu blev færdigt i tre Aar, efter at hans Kirkehistorie var udgivet, og med Hensyn til Regler for Censorerens Deltagelse i Examensarbejdet delte han ligeledes Opfattelse med det og vilde anse en saadan Instrux som en ikke ringe Mislighed. Censorerne ved mundtlig Examen vare allerede nu et født Flertal og havde det derfor fuldstændig i deres Magt at øve en Indflydelse i en formildende Retning ved Karakterens Bestemmelse, hvilket jo var det ene af Ministeriets Alternativer.

Det rets- og statsvidenskabelige Fakultet fandt (8. Novbr. 1875), efter den Stilling, som Ministeriet i sin Skrivelse af 24. Aug. indtog til Spørgsmaalet om Examenskommissioners Indførelse, for de under det hørende Examinas Vedkommende ikke Anledning til at erklære sig udførlig herom, men indskrænkede sig til at henholde sig til sine tidligere Udtalelser, navnlig i Skrivelse af 1863, hvor det var paavist, at Indførelsen af Examenskommissioner ikke lod sig forene med den Forudsætning, at Prøven skulde bevare sin hidtil værende videnskabelige Karakter. Fakultetet fandt sig saa meget mindre opfordret til paa ny at udvikle dette, som det i saa Henseende var i fuldstændig Overensstemmelse med Censorerne ved den fuldstændige juridiske Embedsexamen, og formentlig heller ikke var i principiel Uoverensstemmelse med Censorerne ved den statsvidenskabelige Examen, hvis Motiv til at anbefale Examenskommissionen netop var Ønsket om at give Examen en forandret Karakter. For saa vidt adskillige af de Betragtninger i modsat Retning, som vare anstillede af Censorerne ved den theologiske Embedsexamen, ogsaa vilde finde Anvendelse paa de under det statsvidenskabelige Fakultet hørende Examina, laa der formentlig i det rets- og statsvidenskabelige Fakultets foran nævnte Skrivelse en aldeles fyldestgjørende Gjendrivelse af disse. Som i denne Skrivelse bemærket, vilde Sagen stille sig ganske anderledes, naar man vilde opgive Prøvens videnskabelige Karakter. Det var imidlertid nu som den Gang det overvejende Flertal af Fakultetets Medlemmers Anskuelse, at en saadan Forandring af Prøven vilde medføre ubodelig Skade saa vel for Statens som for Universitetets Interesser. Fakultetet kunde derfor heller ikke paa nogen Maade slutte sig til den Tanke, som var fremstillet af Censorerne ved den statsvidenskabelige Examen, om en Forandring af denne Prøves Karakter. Men det fandt ingen Opfordring til nærmere at udtale sig om denne Tanke og dens Konsekvenser, da det af Ministeriets Skrivelse fremgik, at dette paa ingen Maade var til Sinds at rokke ved de afsluttende Prøvers nu værende Karakter. Kun et enkelt Medlem af Fakultetet, Prof. Frederiksen havde ment — uden at komme nærmere ind paa det efter hans Mening ønskelige i at indrette en forskelligartet Prøve for

sædvanlige Embedsaspiranter og for mere videnskabelige studerende — dog at burde udtale sin Samstemning med de statsvidenskabelige Censorer. Vel lagde han mindre Vægt paa, hvad Censorerne fremhævede om de forskjellige Administrationsgrenes praktiske Krav, og saa tvært imod ogsaa, over for Kravene fra Embedsstillingerne, Examens Betydning væsentlig som Prøve paa almindelig Modenhed. Derimod maatte han lægge megen Vægt paa, at Examen ikke blev gjort unødvendig besværlig, Studiet uden Grund langvarigt; og i denne Henseende vilde en Examenskommission formentlig altid give nogen Sikkerhed, baade mod unødvendig og skadelig Overlæsning og for Studiets Frihed i det hele. Til at prøve Bekjendtskab med de almindelige økonomiske Begreber og det vigtigste Stof, som ogsaa Øvelse i økonomiske Undersøgelser, vilde man efter hans Mening kunne finde flere særdeles vel skikkede Mænd. Noget andet var derimod den Prøve i videnskabelig Duelighed, saa vel Bekjendtskab med Videnskabens almindelige Udvikling, som Dygtighed i specielle Undersøgelser, som han i Overensstemmelse med Censorerne kunde ønske at se indrettet for de statsvidenskabelige Studiers Vedkommende, i Lighed med de nu værende Magisterkonferentser. Der vilde det i alt Fald være absolut nødvendigt, at Professorerne deltog i Examination og Bedømmelse, fordi ingen som de kunde antages at have fulgt med den almindelige videnskabelige Udvikling, eller saa godt at kunne bedømme specielle videnskabelige Undersøgelser. Over for det saaledes af Censorerne antydede, og af Prof. Frederiksen tiltraadte Forslag om at sondre mellem en praktisk og en stræng videnskabelig Prøve, af hvilke den første skulde henlægges til en Examenskommission, havde Prof. Scharling ment at maatte gjøre gjældende, at det statsvidenskabelige Studium ikke mere end andre Universitetsstudier egnede sig for Gjennemførelsen af en saadan Sondring, og at netop her Oprettelsen af en særlig videnskabelig Prøve (Magisterkonferents), der ikke behøvede at absolveres af dem, som ønskede Ansættelse i Administrationen, paa ingen Maade kunde autages at ville raade Bod paa den af Censorerne befrygtede Fare for, at Examenskommissioner til Skade for Administrationens Udvikling vilde føre Studiet af de statsvidenskabelige Fag ind i et mere praktisk, men mindre videnskabeligt Spor. Han for sit Vedkommende holdt sig heller ikke forvissat om, at de til Dannelsen af en Examenskommission fornødne Kræfter virkelig vare disponible, d. v. s. baade tilstede og villige.

Ogsaa med Hensyn til Spørgsmaalet angaaende Fastsættelsen af en bestemt Plan for Forelæsningerne over de Fag, som ere Prøvningsgjenstande ved Examen, henholdt Fakultetet sig til sin tidligere udførlige Udtalelse i Skrivelse af 31. Decbr. 1864. Fakultetet fandt nu som den Gang i og for sig ikke noget at erindre herimod, forudsat at Bestemmelserne i denne Henseende blev truffene saaledes, at de ikke berøvede Docenten den videnskabelige Frihed. Det foretrak endnu fra dette Synspunkt det i Aaret 1863 af Ministeriet fremsatte Forslag om en treaarig Forelæsningsplan fremfor den nu for det juridiske Studium foreskrevne toaarige Plan, der i flere Retninger var trykkende og saare vanskelig eller umulig at opfylde, naar hyppige Vakancer og Personalforandringer forefaldt, eller naar Fakultetets Medlemmer af Regeringen benyttedes til andet omfattende og byrdefuldt offentligt Hverv, saaledes som det i de senere Aar ofte havde været Tilfældet. Fakultetet forudsatte i øvrigt herved som en Selvfølge, at det som hidtil (Frd. 26. Jan. 1821 § 5) vedblev at være overladt Docenten at vælge den efter Om-

stændighederne hensigtsmæssigste Foredragsform, denne være sig nu egentlige Forelæsninger eller examinerisk Gjennemgaaelse af den paagældende Disciplin. Det var ikke Fakultetet ganske klart, om Ministeriet gik ud fra, at en treaarig Forelæsningsplan, ligesom nu i Henhold til Frd. 30. Decbr. 1839 § 2, skulde udarbejdes efter hvert Treaars Forløb, eller at en almindelig treaarig Forelæsningsplan skulde fastsættes en Gang for alle. For det Tilfælde, at det sidste skulde være Meningen, skulde Fakultetet gjentage, hvad det tidligere havde udtalt, at der ikke kunde være Tale om at ordne Forelæsningerne for Trienniet efter et bestemt System, indrettet efter de studerendes forskjellige Standpunkter under det fremad skridende Studium, da hvert Aar bragte et Antal nye juridiske studerende til Universitetet, og det selvfølgelig med Fakultetets nu værende Kræfter vilde langt overskride det mulige, hvert Aar at begynde et treaarigt Forelæsningskursus. Men naar en fast, en Gang for alle normeret Forelæsningsplan ikke kunde indrettes saaledes, vilde en Forandring i den Fremgangsmaade, der nu brugtes, være hensigtsløs og blot have idelige Begjæringer om Ændringer for kommende Triennier til Følge. Det kunde nemlig let forudses, at snart større Lovreformer, snart Personalforandringer inden for Fakultetet, snart den Omstændighed, at en Docent udgav en trykt eller lithograferet Vejledning for de studerende dels vilde kunne nødvendiggjøre Udsættelse med Foredraget, dels medføre ønskelige Forandringer i det Tidsrum, som i den almindelige Plan havde været beregnet for Foredraget. Da en almindelig, en Gang for alle fastsat, Forelæsningsplan saaledes ingen Fordele vilde medføre, men vel adskillige Ulemper, fraraadede Fakultetet samme, for saa vidt det maatte have været paatænkt af Ministeriet. Medens Fakultetet saaledes ikke havde noget at erindre mod treaarige Forelæsningsplaner under de fremhævede Forudsætninger, fordi de da kun vare det naturlige Udtryk for Docentens Pligt til at foredrage Stoffet i den efter Øjemedet for Forelæsningerne naturlige Koncentration og Begrænsning, maatte det dog, da Ministeriet havde sat en saadan Foranstaltning i Forbindelse med Ønsket om en stærkere Begrænsning af Examensstoffet og Studietiden, end nu var Tilfældet, udtale, at der ikke var nogen Trang til for dets Vedkommende ved særlige Foranstaltninger at arbejde for et saadant Maal. Ligesom der aldrig med Hensyn til statsvidenskabelig Examen havde været anket over noget af de nævnte Punkter, saaledes vidnede den af Censorerne ved de juridiske Examina afgivne Erklæring om, at der i Henseende til Examensstoffet herskede den fornødne Begrænsning ved det juridiske Studium. Det var kun Stoffets formentlige Ubestemthed, som Censorerne ansaa for større end ønskeligt. Dette Præg af altfor stor Ubestemthed turde Examensstoffet i øvrigt kun frembyde for dem, der ikke havde Lejlighed til at følge de akademiske Forelæsninger. Fra de studerendes Synspunkt vilde det derimod formentlig vise sig at være saa afgrænset og bestemt, som det overhovedet kunde være, naar man ikke ganske vilde ophæve Examens Karakter af en videnskabelig Prøve og forvandle den til en simpel Overhørelse i opgivne Pensa. Den i Aaret 1871 foretagne Omordning af den fuldstændige juridiske Examen, hvorved denne blev frigjort for forskjellige Bidiscipliner, havde netop i væsentlig Grad bidraget til, at Examensstoffet var blevet baade mere begrænset og mere bestemt.

Ved at fremføre deres Anke over Studietidens Længde ved det juridiske Studium havde Censorerne dernæst vistnok mere haft tidligere Tilstande for Øje, end Erfaringen fra de sidste Aar, som viste, at det nu ikke var vanskeligt for en

nogenlunde flittig og vel begavet Student at tage juridisk Embedsexamen 4 à 5 Aar efter, at han havde begyndt sit Studium, ja endog i kortere Tid, naar ikke særegne Forhold medførte, at Studenten maatte ofre en Del af sin Tid til anden Virksomhed, saasom Informationer; men en Tid af 4 til 5 Aar kunde ingenlunde anses for at være uforholdsmæssig lang til en alvorlig og grundig Forberedelse i en saa omfattende Videnskab som Retsvidenskaben. Af Examensstatistiken for de 4 sidste Examina fremgik i øvrigt med Bestemthed, at den foran omtalte Omordning i 1871 af den juridiske Embedsexamen havde medført en ikke ubetydelig Forkortelse af Studietiden.

For saa vidt Ministeriet i sin Skrivelse havde fremhævet, at der i mange Fag savnedes trykte Lærebøger, bemærkede Fakultetet, at det selvfølgelig var enigt i at erkjende Ønskeligheden af, at saadanne Hjælpemidler bragtes til Veje. Men paa den anden Side maatte det ogsaa udtale, at den ganske vist forhen ofte følelige Trang dertil for dets Vedkommende i de senere Aar i meget stort Omfang var afhjulpet, hvad der vistnok ogsaa havde bidraget noget til det foran omtalte Resultat med Hensyn til Studietidens Længde. Man vedblev derhos fremdeles at stræbe hen mod dette Maal; men det var en Selvfølge, at herved mange Hensyn maatte komme i Betragtning, over hvilke vedkommende Docent ikke altid var Herre. I Retsvidenskaben kunde der kun i aldeles underordnet Grad være Tale om at benytte udenlandske Skrifter som Hjælpemidler ved den akademiske Undervisning.

Til instruktorske Regler for Censorerne følte Fakultetet ingen Trang, og det havde heller ikke Grund til at antage, at der af Censorerne følte noget Savn i denne Henseende. I Loven af 25. Marts 1871 § 9 var jo bestemt, at Censorerne skulde deltage i Bestemmelsen af de skriftlige Opgaver, og Karakteren for hvert enkelt Fag gives af to Censorer og den examinerende Professor. Kort efter Institutionens Træden i Kraft blev enkelte andre Foranstaltninger bragte i Forslag af Censorerne ved den juridiske Examen, hvilke toges til Følge (Univ. Aarb. f. 1871—73 S. 19). Med Hensyn til de Punkter, Ministeriet særlig havde fremhævet, bemærkede Fakultetet, at det maatte anse det for aldeles utilraadeligt at tillægge Censorerne Ret til at fordrø en egentlig Omexamination, da der herved vilde skabes en for Kandidaten højst pinlig og ubillig Situation, og selv om en slig Ret var udøvet uden Anledning, hvad ingenlunde hørte til de utænkelige Tilfælde, let vilde kunne gjøre vedkommende Professors Stilling som Examinator aldeles uholdbar. At tillægge Censorerne større Indflydelse i formildende Retning var ikke muligt, eftersom der allerede tilkom dem ubegrænset Indflydelse ved Karakterbestemmelsen, idet denne, som bemærket, foretages af to Censorer og en Professor.

Derimod henlede Fakultetets juridiske Professorer Opmærksomheden paa, at den nu værende Ordning af Karakterbestemmelsen ved de juridiske Examina frembød væsentlige Ulemper. For det første bedømtes den skriftlige og mundtlige Besvarelse under et, hvad uundgaaelig havde til Følge, at den mundtlige Besvarelse fik den langt overvejende Betydning ved Karaktergivning, noget der i og for sig ikke kunde anses for rigtigt. Men dernæst kunde Dommen over disse Besvarelser kun udtrykkes i de fire Karakterer: *Laudabilis præ ceteris*, *Laudabilis*, *Haud illaudabilis* og *Non contemnendus*, hvilke der i de syv Hovedfag var tillagt en Talværdi af henholdsvis 16, 14, 10 og 2. Heraf fulgte, at Bedømmelsen i de

enkelte Fag blev den samme, hvad enten alle tre Dommere havde været enige om, at Besvarelserne havde været saa gode, at de nærmede sig til Grænsen for *Laudabilis præ ceteris*, eller Forholdet havde været dette, at den ene Dommer havde stemt *Haud illaudabilis* eller endog *Non contemnendus*, og de to andre været enige om, at Besvarelsen indeholdt væsentlige Mangler, men dog hævede sig lidt over Grænsen for *Haud illaudabilis*. Denne Ordning indeholdt, som det let vilde ses, en stor Ubillighed mod den dygtigere Kandidat, og udelukkede ganske Minoriteten fra at kunne udøve den forholdsmæssige Indflydelse paa Karaktererne, som dog naturlig maatte tilkomme den. De saaledes paapegede Ulemper vilde kunne fjernes, dels ved en Bestemmelse om, at der skulde gives særlig Karakter for de skriftlige Udarbejdelser, dels ved Indførelsen af en virkelig Pointsberegning, der gav hver enkelt Dommer Adgang til at udtrykke sin Dom i Tal, der ikke frembød saa store Spring som Talværdien af de nu anordnede Karakterer, og i Forbindelse hermed indeholdt, at Summen af disse Talværdier, divideret med Dommernes Antal, skulde være et Udtryk for den endelige Dom over Besvarelsen i det paagældende Examenfag. For de forskjellige Hovedkarakterer for den hele Examen maatte der saa fastsættes et Minimum, som skulde udkomme ved Sammenlægning af Bedømmelserne i de enkelte Fag. En Omordning i den her angivne Retning lod sig imidlertid ikke vel gennemføre, saaledes som Loven af 25. Marts 1871 § 9 var affattet. Da det nemlig her var foreskrevet, at Karakteren for hvert enkelt Fag gaves af to Censorer og den examinerende Professor, vilde Forandringen formentlig ikke kunne foregaa paa anden Maade, end at de skriftlige Udarbejdelser ikkun blev bedømte af to Censorer og en Professor. Det vilde imidlertid af mange Grunde være særdeles ønskeligt, om et større Antal Dommere deltog i Bedømmelsen af de skriftlige Besvarelser, hvad i og for sig godt kunde ske uden at opgive den Regel, som nu en Gang var slaaet fast, at der ved Karaktergivningingen burde tillægges de faste Censorer en Overvægt over Professorerne. Fakultetet ansaa det derfor for særdeles magtpaaliggende, at der ved eventuel Revision af Lenningsloven af 1871, jfr. dennes § 25, blev givet § 9 en saadan Affattelse, at den ikke blev til Hinder for en Omordning af Karakterbestemmelsen i den angivne Retning.

Det lægevidenskabelige Fakultet bemærkede (1. Oktbr. 1875), at det, hvad selve Spørgsmaalet om Examenskommissioner angik, ikke fra dets Standpunkt saa nogen Grund til at udtale sig nærmere, hverken lige over for den af Censorerne ved den lægevidenskabelige Embedsexamen afgivne Erklæring, mod hvilken det intet væsentligt fandt at bemærke, eller over for den af Ministeriet udtalte Betragtning af Sagen, saaledes som denne maatte stille sig efter de hos os tilstede værende Forhold. Men i en af Betænkningerne fra Censorerne ved de andre Embedsexamina var der, med dette Spørgsmaal for Øje, fremført visse Ytringer, som, om de end ikke sigtede umiddelbart til det lægevidenskabelige Fakultet og det lægevidenskabelige Studium, dog meget let under den endelige Diskussion af Sagen vilde kunne blive gjort gjældende for Universitetsforholdene i Almindelighed, og som Fakultetet derfor ikke vilde unnlade at berøre, da det for sit Vedkommende kun til Dels eller slet ikke kunde erkjende dem for rigtige. Der var saaledes sagt, at det under de nu værende Forhold ikke vilde være meget tillokkende at optræde som Privatdocent, og denne Ytring var, efter den Forbindelse, hvori den var fremsat, væsentlig motiveret derved, at Privatdocenten ikke

let vilde faa Tilhørere, fordi han ikke var Examinator, medens det omvendte gjælder for de faste Docenter. Herimod maatte man henvise til, at der under det lægevidenskabelige Fakultet dog stadig optraadte nogle Privatdocenter, paa hvis Virksomhed Fakultetet satte Pris, da den dannede et meget værdifuldt, efter Forholdene endogsaa i visse Fag uundværligt Supplement til de faste Docenters, og naar baade Antallet af Privatdocenter og af de Fag, hvori de virkede, var mere begrænset end ønskeligt, laa Grunden for en stor Del deri, at de studerende nu en Gang vare vante til, at Forelæsninger og Øvelser holdtes uden Betaling; thi paa saadanne Vilkaar ved Siden af den tvivlsomme Fremtidsudsigt til en bestemt Docentpost ved vort eneste Universitet kunde det visselig ikke ventes, at ret mange unge Mænd vilde ofre Tid og Kræfter i Undervisningens Tjeneste, i Stedet for at kaste sig ind i den mere lønnende og mere sikre praktiske Virksomhed. Paa disse Forhold vilde Oprettelsen af Examenskommissioner ikke raade Bod, og lige saa vel paa dette Punkt, som til i andre Retninger at fremme det videnskabelige Liv maatte Vejen søges ad en ganske anden Kant. Det var fremdeles yttret, at „Manuduktionsvæsenet“ under den nu værende Ordning trivedes saa rundelig som muligt, og de saakaldte „Manuduktørers“ Virksomhed, der tydelig nok betegnedes som noget forkasteligt, der burde søges hæmmet, blev herved opfattet som væsentlig eller udelukkende rettet paa en Examensdressur med slavisk Henholden til den paagjældende Docents og Examinators egne Lærdomme. Herimod ansaa Fakultetet det for sin Pligt at udtale, at i denne Skikkelse trivedes „Manuduktionsvæsenet“ ikke ved det lægevidenskabelige Studium. Det var vistnok, især i nogle Fag, ganske almindeligt, at yngre Mænd, som i et enkelt Fag havde erhvervet sig en videre gaaende og selvstændig Uddannelse samt anskaffet det til Undervisning fornødne Apparat (Kobberværker, Præparater, Instrumenter o. s. v.), eller som indtog Stillinger, der lagde dem begyndernes Undervisning nær (Fakultetets Assistenten, Reservelægerne ved Hospitalerne), gav sig af med at vejlede de studerende, fornemmelig de ganske unge, hvem de saaledes, i langt kortere Tid, end Forelæsningerne kunde gjøre det, hjalp til at opnaa et Overblik over et Fag, som de nødvendig maatte have, for med Nytte at kunne begynde paa Studiet af andre Fag, og som de da efterhaanden kunde udfylde ved eget Studium og Øvelse og ved at følge Docentens Forelæsninger og Demonstrationer; det var mindre almindeligt, at Vejledningen udstraktes til ældre studerende og kom til at gaa ud paa en mere afsluttende Læren, men ogsaa da gjaldt det, som her var Hovedsagen, nemlig at Manuduktøren holdt sig til det enkelte Fag, som han særligt og selvstændig havde dyrket, og i en saadan Virksomhed kunde Fakultetet ingenlunde se noget skadeligt eller forkasteligt. Flere af Fakultetets Lærere havde selv ad denne Vej erhvervet sig en Førdannelse, hvorpaa de satte Pris, og mente ogsaa ved deres Vejledning at have gavnet de studerende. Overhovedet maatte det ikke glemmes, at den unge Mediciner i Følge Studiets Natur paa mange Punkter ved Siden af Forelæsningen havde Trang til en Vejledning, som langt mere var henvendt til den enkelte Elev, og i Forbindelse med denne Bemærkning skulde Fakultetet udtale, at den Grundbetragtning, som var kommet til Orde i Rigsdagens Forhandlinger om Universitetsforholdene, og hvorpaa ogsaa Ministeriets nu foreliggende Skrivelse nærmest syntes at hvile, i flere Retninger ikke forekom det anvendelig paa det lægevidenskabelige Studium med tilhørende Embedsexamen. I saa Henseende maatte Fakultetet fremsætte nogle almindelige

Bemærkninger, forinden det gik over til at udtale sig om de tre af Ministeriet særlig fremhævede Punkter.

Først mente det at burde henpege paa, at den lægevidenskabelige „Embeds-examen“ ikke gik ud paa at prøve Kandidaten i theoretiske Kundskaber, som kun til Dels og mere indirekte vilde komme til Anvendelse i de Embedsstillinger, som Examen gav ham Adgang til at opnaa, men derimod paa at prøve, om Examinanden var moden nok til, at det kunde betroes ham strax at træde ud i den ansvarsfulde Virksomhed som praktiserende Læge, og dette tilmed med Statens Autorisation og altsaa ogsaa indirekte med dens Garanti. Det forekom Fakultetet indlysende, at det herved ingenlunde kunde være den nærmeste Opgave at søge Fordringerne begrænsede saa meget som muligt, og det med Udnævnelsen af de faste Censorer tilsigtede Formaal skulde snarest synes at maatte være en Kontrol fra Statens Side med, at dens Autorisation kun gaves efter en grundig Prøve, saa at altsaa Hovedvægten ikke vilde komme til at falde paa Censorerens Indflydelse i formildende Retning. For saa vidt man kunde dømme af Examens Udfaldet før og efter Indførelsen af den nu værende Censorinstitution, syntes det i Virkeligheden heller ikke, at Censorerne selv nærmest havde søgt deres Opgave i at formilde Bedømmelsen*), og herimod ansaa Fakultetet sig ikke for beføiet til at gjøre nogen som helst Indsigelse.

Selve Fagene i det lægevidenskabelige Studium havde for største Delen et bestemt faktisk Indhold, som ikke kunde formes ensidig efter Docentens personlige Smag og Opfattelse, men lige saa lidt begrænses efter et vilkaarligt Skjøn. Selvfølgelig var det dog ikke Meningen, at Studiet af det enkelte Fag slet ikke skulde kunne tage Farve efter den Docent, i hvis Hænder det til en given Tid var lagt; dette vilde og maatte det tvært imod til en vis Grad gjøre, og fortrinsvis netop, jo mere Docenten havde vundet Herredømme over sit Fag, jo mere han lagde sin Interesse og sin Personlighed ind i sin Gjerning som Lærer, men en Bestræbelse for at modvirke dette vilde ganske vist ikke tjene til at fremme Studiets Tarv. Paa Grund af dettes i Hovedsagen praktiske Retning kom de egentlige theoretiske Forelæsninger i flere Fag til at træde i Baggrunden lige over for de praktiske Øvelser og Demonstrationer, en Fremdragen og omsigtsfuld Forklaring af et enkelt foreliggende Tilfælde, som kunde kaste Lys over en hel beslægtet Gruppe af sygelige eller normale Former og Tilstande, havde i Undervisningen i slige Fag større Betydning, end den systematiske Forelæsning, som intet Materiale havde liggende for Haanden, og den bedst gennemførte Vejledning for de studerende kunde paa denne Maade komme til at gaa frem ad Veje, som ikke forud lod sig afstikke i bestemt Rækkefølge. Men ogsaa for de theoretiske Forelæsnings Vedkommende kunde den Betragtning ikke erkjendes for rigtig, at disse netop skulde give Stoffet, som skulde læres til Examen, i den størst mulige Korthed, og hverken mere eller mindre. Det kom ikke blot, ja til en vis Grad end ikke væsentlig an paa, overalt netop ved Forelæsningen at give hele det faktiske Indhold af Faget, men paa mangt et Punkt gjaldt det langt mere om at stræbe at vække Studentens Interesse, at aabne hans Øje for Fagets Betydning og lære

*) Ved de 9 Examina, som vare afholdte efter Udnævnelsen af de faste Censorer, havde 98 af 211 Kandidater, altsaa c. 46 pCt., men ved de 9 nærmest foregaaende Examina, 83 af 140 Kandidater, altsaa c. 59 pCt., faaet bedste Karakter.

ham at skjelne mellem det mere og det mindre væsentlige, samt vise ham Vejen, ad hvilken hans Selvstudium rettest burde gaa; ved Siden af Forelæsningen havde han da Lærebogen og det Materiale, som han fandt i Samlinger og Laboratorier, Sektionsstuer og Hospitaler. — Endnu maatte bemærkes, at Studenten under det lægevidenskabelige Studium nødvendigvis maatte gaa frem fra Fag til Fag, ikke saaledes, at han fuldstændig maatte have tilegnet sig det ene Fag, forinden han begyndte paa det næste, men at han maatte have erhvervet et Overblik over de fundamentale Fag, forinden han med Nytte kunde gaa over til de praktiske, og at han under sin Fremskriden i disse og ved Siden af dem atter stadig maatte gjenoptage og udfylde sin Kundskab i de først nævnte Fag. Derimod krævede de praktiske Fag, som dannede Slutningen af hele Studiet, ikke nødvendigvis hvert for sig at blive paabegyndte netop paa dette eller hint Punkt og gennemgaaede i bestemt Rækkefølge. I den af Fakultetet udgivne Studieplan havde man alt bestræbt sig for, om end kun i Korthed og almindelige Træk, at udvikle dette til Vejledning for de studerende.

Af de foregaaende Bemærkninger vilde det allerede fremgaa, at Fakultetet ikke i Almindelighed kunde anerkjende Nødvendigheden eller endog blot Hensigtsmæssigheden af, at der for det lægevidenskabelige Fakultet blev anordnet en planmæssig Forelæsningscyklus. Kun forholdsvis faa studerende vilde dog ved deres Tiltræden træffe denne Cyklus netop paa det Punkt, hvor de bekvemst kunde begynde, og for de enkelte Studenter vilde det, alt efter Flid, Evne og naturlig Tilbejlighed, under Studiets Gang stille sig ikke lidet forskjelligt, om de paa dette eller hint Tidspunkt med Nytte kunde gaa over fra Fag til Fag. En Forelæsning, som var forbundet med Fremvisning af Præparater eller desl., vilde kunne kræve forskjellig Tid efter det større og mindre Antal af Tilhørere, og for saa vidt det maatte være paatænkt, at en Forelæsningscyklus, hvorved en studerende med Nytte kunde høre alt, hvad der fordredes til Examen, ogsaa under det lægevidenskabelige Fakultet skulde kunne sammentrænges til et Tidsrum af 6 Semestre, maatte man efter Fagenes Omfang erklære dette for ganske umuligt, med mindre Fakultetet fik et forøget Antal af Docenter, saa at nogle Fag kunde blive besatte med og foredragne jævnsides af to eller flere; tillige maatte man da have flere Forelæsningslokaler, eftersom der allerede nu viste sig megen Vanskelighed ved at faa Forelæsningerne indordnede Time efter Time, og endelig maatte det bemærkes, at de studerendes Tid allerede i fuldt Maal var optaget ved de Forelæsninger og Øvelser, som nu bleve holdte.

Angaaende det næste af Ministeriet fremhævede Punkt nemlig Savnet af Lærebøger og trykte Hjælpemidler, bemærkede Fakultetet, at nogle af dets Lærere havde udgivet Lærebøger, og at der i de Fag, hvor dette ikke var sket, forelaa Lærebøger nok i fremmede, men for enhver Student tilgængeligt Sprog. Efter de lægevidenskabelige Fags absolut kosmopolitiske Natur krævedes der ingen særegen Behandling fra et nationalt Standpunkt, og enhver, der som Læge vilde følge med i sin Videnskabs Fremskridt, maatte være fortrolig med Læsningen af fremmed Literatur. At skrive en Lærebog i et lægevidenskabeligt Fag var et omfattende og vanskeligt Arbejde, som ingenlunde kunde ligge for enhver Docent, og den, som ikke følte sig kaldet dertil, vilde ved Forsøget kun stifte en tvivlsom Nytte, som i ethvert Tilfælde næppe vilde komme til at staa i Forhold til det anvendte Arbejde. Med Hensyn til Tidsgrænsen for Studiet vilde han intet udrette derved.

I øvrigt maatte man henpege paa den Mangel paa Samklang, som syntes at være mellem Kravet om Udgivelsen af Lærebøger og Frygten for, at Docenterne ved Examen i for høj Grad skulde kræve Gjengivelse af netop deres egen Fremstilling; det syntes ikke at være uden Grund, at de lægevidenskabelige Censorer i deres Betænkning havde henvist til de studerendes frie Valg af Lærebøger som vidnende om, at Examensfordringerne ikke gik ud paa nogen saadan slavisk Gjengivelse.

Med Hensyn endelig til det sidste Punkt i Ministeriets Skrivelse, Udfærdigelsen af instruktive Bestemmelser for de faste Censorer, bemærkede Fakultetet følgende: I et Møde, som Fakultetet i Henhold til Ministeriets Opfordring af 18. April 1871 afholdt med de faste Censorer strax efter den første Udnævnelse af disse, vedtoges det bl. a., at Censorerne, hvis de ønskede det, kunde foreslaa Opgaver til den skriftlige Examen, en eller flere til hvert Fag, medens det for Docenterne i de paagjældende Fag ligesom hidtil skulde være Pligt at foreslaa flere; Forslagene skulde fremlægges og diskuteres i et Fællesmøde, og ved Votering af Fakultetets Medlemmer og Censorerne i Forening skete da det endelige Valg af Opgaver. Denne Regel var ufravigelig blevet fulgt; der havde ved hver Examen foreligget Forslag baade fra Censorerne og Fakultetet, og Valget havde hyppigt truffet de først nævnte. Den i Censorerne Betænkning fremkomne Ytring, at deres Rolle i det væsentlige var indskrænket til Deltagelse i Karaktergivning, kunde altsaa i ethvert Tilfælde kun gjælde den mundtlige Examen. Naar der nu hentydedes til, at Censorinstitutionen ikke kunde afgive nogen fuldstændig Garanti mod uberettigede Fordringer eller en partisk Examination, og i den Anledning henvistes til Savnet af nærmere Regler for Censorerne Stilling og Beføjelse for visse mulige Tilfælde, da var det ikke Fakultetet klart, at den nye Censorinstitution i saa Henseende kunde have medført eller tilsigtet noget, som var væsentlig forskjelligt fra og vilde kræve andre Regler end den tidligere Ordning. Ogsaa da var der jo ved hver Examination tvende Censorer tilstede, som hver skulde give sin Karakter, medens Examinator gav sin, og kun som Middelværdi af disse tre kunde Fagkarakteren, den Gang som nu, endelig bestemmes; hvis det skulde være indtruffet, at Censorer eller Examinator — thi det Tilfælde kunde jo ogsaa tænkes, at Sagen kom til at dreje sig om, hvorvidt Examinandens hele Tilstand havde været saaledes, at hans Præstationer berettigede til en Dom om hans Kundskaber — efter endt Examination af en eller anden Grund fandt sig ude af Stand til at bedømme Kandidaten, saa at de ikke med god Samvittighed kunde give ham Karakter, vilde Fakultetet have anset det for en Selvfølge, at Sagen var blevet forelagt Ministeriet til Afgjørelse af, hvorledes der da skulde forholdes. Ganske det samme maatte nu finde Sted. Tilfælde af saa vidt gaaende Tvivl eller Uenighed vare i øvrigt hidtil, i det mindste i et meget langt Tidsrum, slet ikke forefaldne og kunde heller ikke med nogen som helst Grund ventes at ville indtræffe, uden i alt Fald som meget sjældne Undtagelser. Saa meget desto mindre var det nødvendigt eller tilraadeligt at fastsætte almindelige Regler for dette Forhold. En formildende Indflydelse paa Bedømmelsen kunde Censorerne, hvor de da maatte finde det rigtigt, allerede nu i fuldt Maal gjøre gjældende efter den Maade, hvorpaa Fagkaraktererne, som oven for omtalt, ved lægevidenskabelig Examen bestemtes. Men overhovedet havde Fakultetet ikke ved nogen Lejlighed følt Trang til nærmere Instruktion for Censorerne, og lige saa lidt havde det hidtil mødt nogen Antydning af, at disse selv havde følt Savnet deraf, saa at det

ikke var ganske uden Overraskelse, at det nu fandt den paagjældende Ytring i deres Betænkning. Fakultetet havde imidlertid Grund til at antage, at denne Udtalelse nærmest hvilede paa en fra Begyndelsen af mindre bestemt Anvisning for Censorerne af det, som egentlig skulde være Formaalet for deres Kontrol: om denne f. Ex. skulde indskrænke sig til den enkelte Examination (og om i saa Fald væsentlig med Statens Krav, som tidligere antydet, eller med Kandidatens Interesse for Øje) eller tillige skulde gjælde Examinators hele videnskabelige Standpunkt og Retning, altsaa hans Virksomhed som Docent, for saa vidt denne kom til at afspejle sig i Examinationen. Om en saadan fundamental Instruktion for Censorerne kunde det selvfølgelig ikke her være Opgaven at udtale sig nærmere. For saa vidt Spørgsmaalet var om mere i det enkelte gaaende Bestemmelser for Censorernes Virksomhed i muligt indtræffende Tilfælde, fandt Fakultetet sig ikke befojet til at indvende noget derimod, saafremt Censorerne selv i denne Retning følte noget Savn, og saafremt Ministeriet vedblivende ansaa slige Bestemmelser for ønskelige; men Fakultetet henstillede, om det da ikke efter Forholdets Natur vilde være rigtigst, at nærmere Forslag udgik fra Censorerne selv, eller i alt Fald fremsattes af Censorerne og Fakultetet i Forening efter fælles Overvejelse. Dog maatte man bemærke, at det i et Forhold af saadan Art i sidste Instants ikke vilde komme an paa Ordlyden af en Instrux, men paa den Aand, hvori der blev arbejdet sammen, og i saa Henseende kunde man rolig udtale, at der hidtil ikke fra nogen Side var blevet givet Anledning til Misforstaaelse og Klage.

Den filologisk-historiske Examenskommission udtalte (6. Oktbr. 1875), at der ikke fra de filologiske studerendes Side var fremkommet noget Ønske om Examinatorer uden for Universitetet, og at man havde al Grund til at tro, at de vilde blive meget misfornøjede med at skulle prøves af fremmede Examinatorer, ligesom ogsaa den af de faste Censorer afgivne Betænkning udtalte det som utilraadeligt at foretage en saadan Forandring. At Staten oprettede og vedligeholdt en Anstalt for at vejlede de unge i deres studier, og dog ikke ansaa de Mænd, hvem den betroede Undervisningen og Vejledningen, for skikkede til at prøve, hvor vidt de Kundskaber, der skulde erhverves, vare tilegnede eller ikke, syntes at være en Modsigelse. Examen var en Prøve i Kundskab og ikke i Anskuelser. Det kunde tænkes, at en Examinators Meninger om et eller andet Punkt ikke stemmede med en Examinands; men dette kunde lige godt finde Sted, hvad enten Examinator var Professor eller ikke, og i første Tilfælde havde Examinanden i det mindste den Fordel, at han kjendte Forholdet og havde haft Lejlighed til forud at sætte sig ind i Examinators Tankegang, hvad han i det andet Tilfælde i Reglen ikke havde, men uden Tvivl oftest vilde søge at skaffe sig ved private Manuduktørers Hjælp, noget, der vilde være alt andet end til Fordel for Studiets Frihed og Selvstændighed. Det filologiske Studium var fuldstændig frit, og blev drevet ganske uafhængig af Docenternes særlige Anskuelser. Kandidaterne valgte for en stor Del selv de Forfattere og Emner, hvori de vilde prøves, og det blev Examinators Sag at sætte sig ind i det af dem opgivne. Under vore smaa Forhold, med det ene Universitet, der ikke havde nogen sideordnet Anstalt med samme Opgave, vilde det formentlig være temmelig vanskeligt uden for Universitetslærernes Kreds at finde Mænd, der vilde paatage sig en Examen af denne Art. Det var derfor formentlig det hensigtsmæssigste, at Examen, ligesom hidtil, holdtes af Universitetslærerne, og Kommissionen troede, at der i de tilforordnede Censorer

var givet Prøven al den Betyggelse, der kunde gives den, medens man paa den anden Side, hvis Examen afholdtes af fremmede Examinatorer, vilde savne et betryggende og kontrollerende Element.

Naar Ministeriet ønskede nærmere Regler for Censorerens Stilling og Beføjelse, da havde Kommissionen altid opfattet Sagen saaledes, at det maatte være baade Censorerens Ret og deres Pligt, hvor de fandt Mangler i Examinationsmaaden, at gjøre Examinator opmærksom derpaa, og hvis de fandt en betydeligere Mangel, som Examinator enten ikke kunde eller ikke vilde rette, da at indberette dette til Ministeriet. En Indblanding i Examinationen fra Censorerens Side vilde kun afstedkomme Forvirring og være til Skade for Kandidaten, hvorimod der næppe vilde være noget at indvende imod, at Censorerne, naar Examinator havde endt sin Prøve og de ikke fandt den udtømmende nok, bad ham at tilføje et eller andet Spørgsmaal. Skulde Censorerne finde en Examination til Dels mislykket, maatte de ved en mild Bedømmelse sørge for, at Kandidaten ikke kom til at lide derunder; at forlange en Omexamination vilde i de allerfleste Tilfælde være Synd mod Kandidaten.

Naar der fremdeles i Ministeriets Skrivelse var gjort opmærksom paa de Klager, der stundom vare hørte over Mangel paa trykte Lærebøger til Examensstudierne, da gjaldt disse Klager ikke det filologiske Studium, hvor der i ethvert Fag fandtes trykte Bøger, der kunde benyttes.

Det af Ministeriet fremsatte Forslag om en bestemt Plan for Examensforelæsningerne indeholdt uden Tvivl for den klassiske Filologi en fuldt berettiget Forordning. Docenterne heri havde ogsaa altid ved indbyrdes Aftale søgt at overholde en bestemt Orden i Afholdelsen af disse Forelæsninger, og de vare rede til, saafremt Ministeriet ønskede det, at foreslaa et bestemt treaarigt Kursus. Hvad den nordiske Filologi angik, da spillede Forelæsningerne en saa lille Rolle i de studerendes Forberedelse i dette Fag, at vedkommende Docenter ikke fandt Anledning til at foreslaa nogen bestemt Cyklus, medens det var en Selvfølge, at der i Løbet af 3 Aar vilde blive givet al fornøden Anvisning til Studiet af oldnordisk og dansk Sprog og Literatur. For Historiens Vedkommende maatte de Docenter, der plejede at deltage i den her ommeldte Examen, bemærke, at det af Ministeriet tilsigtede almindelige Maal, en passende Begrænsning af Examensstoffet og af Studietiden, vistnok for deres Fags Vedkommende allerede fuldstændig fyldestgjordes ved den nu værende Ordning, medens et bundet Kursus for dette specielle Fags Omraade næppe vilde være i de studerendes Interesse. Historien var mere end noget andet Examensfag et frit Studium. Kandidaterne valgte og opgave selv efter egen Bestemmelse de to Perioder, hvormed de særlig skulde have stiftet Bekjendtskab, om der endog stadig tilbødes saa vel dem Bistand med Hensyn til Valget, der i denne Henseende ikke havde bestemt sig selv, som overhovedet Vejledning til et passende Valg af Kilder og Hjælpemidler for de valgte Perioder, alt i Forhold til den mere indskrænkede Tid, som af de filologiske studerendes kun kunde ofres paa det her ommeldte Fag. Til at kjende den rigtige Behandlingsmaade og passende Fremstillingsmaade af Historien gav de Forelæsninger, der holdtes af de historiske Docenter, altid de studerende Adgang. Den væsentlige Opgave at vække Interesse for og give Oversigten over Historien vilde ikke ske Fyldest, naar Forelæsningerne bandtes til en vis Cyklus af Perioder; men Emnerne til Forelæsningen maatte, under den stadige Bevægelse paa Literaturens store Omraade, vælges efter meget

forskjelligartede Hensyn, uden at dette dog var til Hinder for, at der ved Forelæsningerne ogsaa oftere kunde gives, og var blevet givet, de studerende Anledning til netop at bestemme sig for de samme eller tilgrænsende Perioder.

Disse Erklæringer bleve af Konsistorium indsendte til Ministeriet med Skrivelse af 19. Novbr., i hvilken det bemærkede følgende:

Ogsaa Konsistorium kunde, som Spørgsmaalet stillede sig nu, væsentlig indskrænke sig til at henholde sig til sine tidligere Udtalelser i denne Sag og navnlig til sin Skrivelse af 10. Juli 1863. At Konsistorium ikke havde betragtet denne Sag fra noget ensidigt Standpunkt, vilde findes bekræftet ved de Erklæringer, der forelaa fra Censorerne ved den juridiske, den lægevidenskabelige og den filologisk-historiske Embedsexamen. Kun de fra Censorerne ved den theologiske og ved den statsvidenskabelige Examen foreliggende Erklæringer foranledigede Konsistorium til nogle Bemærkninger.

Den Tanke, som var fremsat i den sidst nævnte Betænkning angaaende en Sondring mellem en mere praktisk anlagt Prøve, der skulde foretages af en Examenskommission, og en højere videnskabelig Prøve, der skulde afholdes ved Universitetet, maatte Konsistorium paa det bestemteste fraraade. Da kun den første Prøve skulde være en Betingelse for at kunne indtræde i Statsembeder, vilde Gjennemførelsen af hin Tanke være enstydig med Opgivelsen af den Fordring, at et virkelig videnskabeligt Studium af Videnskaben maatte kræves af og forudsættes hos statsvidenskabelige Embedskandidater. Gjennemførtes dette ved et Studium, var der ingen Grund til ikke at betræde samme Vej med Hensyn til andre Studier. Men herimod vilde da, endog i forstærket Grad, alle de Betragtninger finde Anvendelse, som Konsistorium havde fremsat i Skrivelse af 10de Juli 1863 mod et til Dels ensartet, men dog ikke saa vidt gaaende Forslag af Professor Hammerich med Hensyn til den theologiske Embedsexamen. Staten vilde faa Embedsmænd, der kun havde en encyklopædisk Kundskab til Videnskaben, hvormed Staten ikke kunde være tjent, og Universitetet vilde ved sin videnskabelige Undervisning kun kunne gjøre Regning paa at beholde det Mindretal af studerende, der ikke vilde lade sig nøje med at fyldestgjøre de Fordringer, som Staten stillede. I disse uundgaaelige Konsekventser vilde Konsistorium se en ubodelig Skade saa vel for Statens, som for Universitetets Interesser.

Hvad den af Censorerne ved den theologiske Examen afgivne Betænkning angik, vilde det ikke være undgaaet Ministeriets Opmærksomhed, at den indtog en Særstilling, ikke blot i Resultatet, men ogsaa, og det var især det, som maatte fremhæves, i Begrundelsen. Medens alle de andre, af Censorerne afgivne Betænkninger alene holdt sig til det Spørgsmaal, om Examenskommissioner kunde tilraades eller ikke for selve Examens Skyld, lagdes der i de theologiske Censurers Begrundelse af saadanne Kommissioners formentlige Hensigtsmæssighed tillige og væsentlig Vægt paa den Tilbagevirkning paa de theologiske Forelæsninger, som deraf haabedes at følge, og det fremhævedes i Modsætning dertil som en Mangel ved Censorinstitutionen, at Censorerne ingen Indflydelse kunde have paa Studiet eller Indretningen af Forberedelsen til Examen. Hvilken Art af Tilbagevirkning paa Studiet og Forelæsningerne Censorerne derved havde for Øje, fremgik af den Ytring, at ved en, væsentlig af Præster bestaaende Examenskommission vilde „de kirkelige Hensyn og Menighedens Tarv“ langt mere komme i Betragtning end nu, hvor Examinatorerne vare blot videnskabelige Theoretikere og kun havde viden-

skabelige Formaal for Øje. Det, der ønskedes, var altsaa en Tilbagevirkning i den Retning, at Forelæsningerne ikke blev blot videnskabelige, men tog de kirkelige Hensyn og Menighedens Tarv mere i Betragtning. Imod disse Ønsker om Forandring i de theologiske Forelæsnings videnskabelige Karakter maatte Konsistorium med det theologiske Fakultet nedlægge den bestemteste Indsigelse. Var den Bestræbelse berettiget, at give de theologiske Kandidaters Forberedelse en væsentlig praktisk-kirkelig Retning i Modsætning til den videnskabelige, saa vilde denne Forberedelse ikke høre Universitetet til; thi ved dette var det Videnskaben, der skulde læres. Det vilde da være mod Fordringen om de theologiske Kandidaters Uddannelse ved Universitetet, at Bestræbelsen maatte rettes. Men det burde ikke kunne forsøges at indsmugle en uvidenskabelig Forberedelse ved Universitetet ved Hjælp af Examenskommissioner. Konsistorium delte det theologiske Fakultets Mening, naar dette søgte Oprindelsen til den Særstilling, som de theologiske Censorer havde indtaget, i en ejendommelig kirkelig Synsmaade, som ikke kunde og ikke vilde finde sig til Rette med den videnskabelige Læreform, som nu laa til Grund for Fakultetets Forelæsninger, og som vilde indskrænke det theologiske Studiums Værd udelukkende til, hvad der havde umiddelbar Brugbarhed for det praktisk-kirkelige Liv. Men det gik ikke an at indrømme denne Synsmaade ad en Omvej, hvad der uden denne ikke vilde indrømmes den, og hvad den uden denne heller ikke selv vilde driste sig til at fordræ.

Ministeriet havde ønsket taget under særlig Overvejelse, om det ikke til Begrænsning af Examenstoffet og Studietiden vilde være hensigtsmæssigt at sætte en bestemt Tid, hvori alt, hvad der fordrædes til Examen, skulde være foredraget, og i Overensstemmelse hermed at lade udarbejde Forelæsningsplaner. Det var Ministeriet bekendt, at der for Tiden kun var truffet en saadan Ordning for de til den juridiske Examen hørende Forelæsnings Vedkommende, nemlig en Biennialplan, medens noget saadant ikke kjendtes ved de andre Studier. Af de indkomne Erklæringer vilde det ses, at de forskellige Fakulteter til Dels vare komne til forskellige Resultater med Hensyn til dette Spørgsmaal. Dette forklaredes aldeles naturlig ved de forskellige Studiers Beskaffenhed. For det lægevidenskabelige Fakultets Vedkommende gjorde de i dettes Betænkning udviklede Grunde det utvivlsomt indlysende, at en saadan Forelæsningsplan, som Ministeriet havde tænkt sig, vilde være uhensigtsmæssig, ja med det nu værende Antal Docenter umulig at gennemføre. Noget lignende gjaldt for det theologiske Fakultets Vedkommende med Hensyn til de exegetiske Forelæsninger. Omvendt maatte det efter Forholdets Beskaffenhed erkjendes, at der ikke kunde føles nogen som helst Trang til en saadan Foranstaltning for nogle af de til den filologisk-historiske Examen hørende Fag, nemlig den nordiske Filologi og Historie. Tilbage blev da samtlige under det rets- og statsvidenskabelige Fakultet hørende Forelæsninger, de systematiske og kirkehistoriske Discipliner under det theologiske Fakultet og af de til det filologisk-historiske Studium hørende Fag den klassiske Filologi. Hvad disse Fag angik, paaviste Fakulteterne nærmere, at der ikke var nogen Trang til den paa-tænkte Foranstaltning, hverken for at begrænse Examenstoffet, over hvis Udstrækning ingen Klager vare førte, eller for at begrænse Studietiden, med Hensyn til hvilken ingen Klager, i det mindste nu, vilde være beføjede. Imidlertid havde baade det rets- og statsvidenskabelige Fakultet og Lærerne i den klassiske Filologi erklæret, at de, netop fordi det kun var Udtrykket for den naturlige og faktisk

stedfindende Begrænsning, intet havde imod, at saadanne Planer, beregnede paa en Begrænsning af Forelæsningerne til en bestemt Tid, tilvejebragtes, idet det først nævnte Fakultet særlig bemærkede, at en Plan paa 6 Halvaar af det maatte foretrækkes for den nu for de juridiske Forelæsninger gjældende Biennialplan, der af særegne Hensyn, der ikke vare Fakultetet tilregnelige, ofte var vanskelig eller umulig at overholde. Det theologiske Fakultet havde derimod ment, at en saadan Plan vilde være uhensigtsmæssig, selv ved de Discipliner, der ej udelukkede den, fordi den formentlig vilde berøve Docenten den Frihed, som betingede Lærervirksomhedens Friskhed. Denne Uoverensstemmelse var dog kun tilsyneladende; thi ogsaa det rets- og statsvidenskabelige Fakultet havde fremhævet, at det kun kunde tiltræde Tanken, naar den ikke gennemførtes paa en Maade, der berøvede Docenten videnskabelig Frihed, navnlig i Valget af Foredragsformen. Kun under denne Forudsætning kunde ogsaa Konsistorium tiltræde Tanken om Forelæsningsplaner, og da kun for de Fags Vedkommende, med Hensyn til hvilke ikke de særegne i Erklæringerne fremhævede Hensyn gjorde sig gjældende. Skulde Ministeriet i Overensstemmelse hermed ville forfølge denne Tanke videre, maatte nærmere Forhandlinger med de paagjældende Fakulteter indledes. Konsistorium skulde kun til Slutning erklære sig enig med det rets- og statsvidenskabelige Fakultet deri, at der fornuftigvis ikke burde være Tale om Fastsættelsen af Planer en Gang for alle, men at nye Planer burde udarbejdes efter hvert Treaars Forløb.

Hvad Spørgsmaalet om Tilvejebringelsen af trykte Lærebøger angik, kunde Konsistorium ganske henholde sig til, hvad der om dette Punkt var udtalt i de forskjellige Erklæringer. Det fremgik af disse, at der for nogle Studiers Vedkommende aldeles ikke var nogen Trang til saadanne Lærebøger, og at den for andre Studiers Vedkommende i senere Tider i betydeligt Omfang var blevet afhjulpet. Konsistorium skulde for sit Vedkommende tilføje, at ligesom det fulgte af sig selv, at dette Forhold med Nødvendighed unddrog sig enhver direkte Tvang, saaledes vilde en forceret middelbar Paavirkning i denne Retning uden Hensyn til Docentens og Fagets Individualitet utvivlsomt kun være til Skade. Overhovedet kunde Tilvejebringelsen af trykte Lærebøger ikke betragtes som noget væsentligt for et Universitets Opgaver. Dette erkjendtes lettest, naar man stillede sig Forholdet i et Land som Tyskland, der er udrustet med en Mængde Universiteter, for Øje. Medens det var en Selvfølge, at der ved ethvert Universitet her holdtes Forelæsninger over de forskjellige Fag, vilde det grænse til det absurde, om hver enkelt Docent ved hvert enkelt Universitet vilde udgive en Lærebog i sit Fag. Ogsaa for Docenten ved det danske Universitet var Hovedopgaven Forelæsningerne, Tilvejebringelsen af trykte Lærebøger efter Omstændighederne et Biformaal, hvis Realisation maatte bero paa en Mængde ikke forud eller i Almindelighed bestemmelige Hensyn.

Hvad endelig Spørgsmaalet om instruktorske Bestemmelser for Censorerens Virksomhed angik, var det en Antydning i de lægevidenskabelige Censoreres Betænkning, der, som det syntes, nærmest havde været Anledning for Ministeriet til at drage dette Spørgsmaal frem. Konsistorium maatte ganske slutte sig til, hvad der i det lægevidenskabelige Fakultets Erklæring bemærkedes, at Forslag til saadanne instruktorske Bestemmelser i alt Fald maatte udgaa fra Censorerne, saa meget mere, som det var Fakultetet og Konsistorium ubekjendt, om og i hvilke Retninger et Savn følte. Saadanne Forslag maatte da blive Grundlaget for videre

Forhandlinger med Konsistorium og Fakulteterne. Hvad særlig de af Ministeriet fremhævede Punkter angik, henholdt Konsistorium sig til de foreliggende Erklæringer, naar disse erklærede sig imod den Indblanding i Examinationen fra Censorernes Side, der vilde ligge i Fordringen om Omexamination, og naar de dernæst fremhævede Umuligheden af at give Censorerne en større Indflydelse i formildende Retning, end de allerede havde, da denne i Virkeligheden var ubegrænset. Den Vanskelighed, som Ministeriet havde tænkt sig at overvinde ved disse sidst nævnte Forholdsregler, turde overhovedet ikke eksistere i Virkeligheden. Der var aldrig og vilde aldrig blive nægtet at tage alt muligt Hensyn til rimelige Henstillinger, som gjordes fra Censorernes Side til den examinerende Professor. Konsistorium kunde om dette Punkt henvise til, hvad det havde udtalt i sin Skrivelse af 6. Jan. 1865. Det vilde kun bidrage til at gjøre den nu værende Examensordning uholdbar, naar den indrettedes saaledes, at den gav Anledning til Konflikter mellem de faste Censorer og Examinator, i Forhold, hvor dette let og naturligt kunde undgaas ved lempelige Midler. Det var derfor ogsaa lige saa ønskeligt, som, hvad der skulde erkjendes, sædvanligt, at ethvert Punkt, med Hensyn til hvilket Censorerne kunde have en Udsættelse at gjøre eller et Ønske at udtale, forhandlede og ordnedes ad venkabelig Vej. Det var en Betragtning, som i Institutionens Interesse Professorer og Censorer i lige Grad burde have for Øje. Konsistorium kunde derfor kun beklage, at de theologiske Censorer havde gjort en Afvigelse fra dette naturlige og sædvanlige Forhold ved dels i ubestemte Antydninger, dels i bestemte Paastande med Hensyn til enkelte af de theologiske Docenter i Betænkningen til Ministeriet at fremsætte Anker, som det vilde have været mere hensynsfuldt først at udtale fortrolig til de vedkommende Professorer, og derved fremkalde en Forhandling med disse, der mulig enten kunde bringe Censorerne til den Erkjendelse, at Anken var ubegrundet, eller vedkommende Professor til at bestræbe sig for at afhjælpe den.

Sluttelig henlede Konsistorium Ministeriets Opmærksomhed paa det Punkt angaaende Karaktergivningen, som var fremhævet i Slutningen af det rets- og statsvidenskabelige Fakultets Erklæring.

Efter at de theologiske Censorer vare blevne bekendte med det theologiske Fakultets og Konsistoriums Erklæringer, indsendte de under 13. Marts 1876 til Ministeriet en yderligere Udtalelse, nærmest til Belysning af enkelte Punkter i disse Erklæringer. For saa vidt Fakultetet havde søgt Oprindelsen til Censorernes Mening om denne Sag i „en ejendommelig kirkelig Synsmaade“, gjorde de opmærksom paa, at de 4 Censorer ikke hyldede samme kirkelige Synsmaade, noget, som næppe kunde være Fakultetet ubekjendt, og at den kirkelige Synsmaade, som Fakultetet utvivlsomt havde sigtet til, var i afgjort Minoritet blandt dem. Deres Erfaring havde kun for saa vidt været bestemt af en fælles kirkelig Synsmaade, som de stedse havde været enige om, at det var af største Betydning for Kirken, at de vordende Præster bleve uddannede paa den bedst mulige Maade; men naar de alle enstemmig havde udtalt sig for Indførelsen af en Examenskommission, da havde denne Enstemmighed først udviklet sig efterhaanden, derved at de havde været Vidner til den theologiske Examen i dens nu værende Skikkelse, medens de fra Begyndelsen af ingenlunde vare enige paa dette Punkt. Fakultetets Flertal søgte dernæst Oprindelsen til Censorernes Erklæring i en „Indskrækning af det theologiske Studiums Værd udelukkende til, hvad der havde umiddelbar Brugbarhed

for det praktisk-kirkelige Liv, og hvorved det glemtes, at den theologiske Examen væsentlig var og maatte være en videnskabelig Prøve“. Men en Examen, der som den nu værende theologiske Examen kun var lagt an paa at prøve, hvorvidt Kandidaten havde tilegnet sig en encyklopædisk Kundskab i alle de paagældende Discipliner, kunde paa meget sjældne Undtagelser nær kun blive en Kundskabs- og Modenhedsprøve, og en Prøve paa, hvorvidt Kandidaten ikke alene havde læst, men ogsaa tilegnet sig og fordejet de Kundskaber, der vare ansete for fornødne. Hvorvidt en Examen blev en Prøve i begge Henseender, og navnlig hvorvidt den blev en Modenheds Prøve, vilde i det mindste ved den mundtlige Examen væsentlig bero paa, i hvilken Grad Examinator var sin Gjerning voksen. Men som en „væsentlig videnskabelig Prøve“ havde de aldrig kunnet opfatte den theologiske Examen, da den aldeles ikke var indrettet paa at give Kandidaterne Lejlighed til at lægge nogen selvstændig videnskabelig Arbejden eller Dygtighed for Dagen, og lige saa lidt havde den Examination, de som Censorer havde overværet, ledet dem til en saadan Opfattelse. Vilde Fakultetet betegne den nu værende theologiske Examen som en videnskabelig Prøve, stillede det Fordringerne til Videnskabelighed betydelig lavere, end den Forestilling, der for Censorerne knyttede sig til dette Begreb. Hermed vilde de dog ikke have udtalt noget Ønske om, at den theologiske Examen i sin nu værende Form skulde ombyttes med en mere videnskabelig Prøve, f. Ex. af lignende Art, som det i sin Tid var foreslaaet af Professor Hammerich, at der foruden en encyklopædisk theologisk Kundskab skulde kræves, at Kandidaterne efter frit Valg skulde opgive et specielt Parti af Theologien, som skulde være videnskabelig studeret. Om det end kunde være ønskeligt, at en saadan Ordning undtagelsesvis kunde finde Anvendelse, maatte dog en Ordning som den nu værende formentlig anses som den heldigste som almindelig Regel, ligesom ogsaa en Examen, der ej alene prøvede Kandidatens Kundskaber, men ogsaa gav ham Lejlighed til at vise sin Modenhed, vilde kunne yde al fornøden Betyggelse for, at han besad den theologiske Indsigt, som maatte kræves hos en Præst i Folkekirken. Og var end en saadan Prøve ikke væsentlig videnskabelig, saa forudsatte den dog et i det mindste tilnærmelsesvis videnskabeligt Studium; thi en Kandidat vilde ikke kunne opnaa den rette Modenhed, som maatte udkræves ved theologisk Examen uden et saadant Studium, at han gjennem selvstændig Tænkning og eget aandeligt Arbejde havde tilegnet sig de Kundskaber, som krævedes af ham. Det var særlig Hensynet til et saadant Studiums Fremme, der bestemte Censorerne til at tilraade Oprettelsen af en Examenskommission. Naar Fakultetet syntes at mene, at det videnskabelige Studium ved Universitetet saa at sige stod og faldt med Docenternes Examination, saa at, naar denne faldt bort, „vilde en stor Del af Studenterne forskaffe sig et Slags kortfattede Lærebøger og Katekismer, indrettede efter Examinatorernes Spørgsmaal, lære dem slavisk udenad og indskrænke deres Læsning dertil“, maatte Censorerne næst at bemærke, at slige Katekismer langt lettere vilde kunne baade forskaffes og anvendes, naar Studenterne havde ikke alene Examination, men ogsaa Forelæsninger at udarbejde dem efter, i Modsætning hertil udtale, at Examen ikke var Betingelse for et videnskabeligt Studium, men at et saadant for de allerfleste Studenters Vedkommende vilde være betinget af den Vejledning, de modtog af Docenterne, og at denne Vejledning maatte antages at ville blive rigere og tage mere Hensyn til Tidens og Menighedens Tarv, naar den afsluttende Prøve blev lagt i en Examenskommissions Haand.

Naar Censorerne havde udtalt, at de kirkelige Hensyn og Menighedens Tarv under en Examenskommission vilde komme mere i Betragtning, end under den nu værende Ordning, da var det ingenlunde dermed deres Hensigt at „indskrænke det theologiske Studiums Værd udelukkende til, hvad der havde umiddelbar Brugbarhed for det praktisk-kirkelige Liv.“ Ganske vist mente de, at Hensynet til det i Præstens Gjerning brugbare og nødvendige paa flere Punkter kunde og burde komme til større Ret i den Vejledning, Universitetet tilbød de studerende; men derfra var et saare langt Skridt til at kræve, at kun det umiddelbart brugbare skulde læres af de studerende. Man vilde næppe med nogen som helst Ret kunne paastaa, at deres Ønske om, at Kandidaterne vare i Besiddelse af fyldigere Kundskab til den hellige Skrift, navnlig til det gamle Testamente og den bibelske Historie, indeholdt blot en Antydning af en Indskrækning af Studiet i den Retning, som Fakultet antog; tvært imod pegede det i Retning af større videnskabelig Grundighed. Og Hensynet hertil havde været Hovedmotivet for dem til at tilraade en Examenskommission. Vel vilde selve Examen ikke da blive fuldkommen; tvært imod var det ej alene muligt, men endog sandsynligt, at lignende Ufuldkommenheder, som findes ved den nu værende Examen, ogsaa da vilde fremtræde, om end maaske paa andre Punkter. Men det theologiske Studium ved Universitetet vilde formentlig vinde ved en Examensordning, som maatte stille de studerende langt friere over for Docenternes Vejledning, hvorved Betingelserne for et selvstændigt Studium vilde blive gunstigere for hine, og hvorved disse stedse maatte føle sig paamindede om at stille deres Forelæsninger og øvrige Vejledning saaledes, at de ad Frivillighedens Vej kunde holde de studerende fast. Og herved vilde meget være vundet, thi det var ikke Examen, men Studiet, der maatte betragtes som Hovedsagen ved Universitetslivet. Denne Censorernes Anskuelse, at en Examenskommission vilde kunne udøve en heldig Tilbagevirkning paa Studiet, saa vel som at det vilde være hensigtsmæssigt at bevare Forbindelsen med Universitetet derved, at en af de theologiske Professorer var Medlem af Kommissionen, havde de tilfælles med den ved Ministeriets Skrivelse af 2. Novbr. 1862 nedsatte Kommission af Gejstlige, der i sin under 30. Novbr. 1863 afgivne Betænkning om Indretningen af en Examenskommission ligeledes forudsatte, at en saadan Institution, navnlig naar en af de theologiske Docenter deltog i den, kunde have en gavnlig Indflydelse paa Docenternes Foredrag for de studerende.

Sluttelig tog Censorerne til Gjenmæle mod den Ytring af Konsistorium i dets Skrivelse af 19. Novbr. 1875, at „det ikke burde kunne forsøges at indsmugle en uvidenskabelig Forberedelse ved Universitetet ved Hjælp af Examenskommissioner“, der tydelig syntes at indeholde en Sigtelse mod dem for at have gjort et saadant Forsøg, idet de bestemt afviste en saadan Insinuation, og betegnede deres Erklæring som en aaben og uforbeholden Udtalelse uden alle Bagtanker.

Denne Udtalelse blev efter Censorernes Ønske bragt til det theologiske Fakultets og Konsistoriums Kundskab. Fakultetet svarede herpaa i Skrivelse af 29. Maj. Idet det sammenfattede de i Censorernes Erklæring fremdragne Punkter saaledes, at man ved at oprette en Examenskommission ikke vilde opnaa at gjøre selve Examen bedre eller navnlig mere videnskabelig, men derimod at gjøre baade Vejledningen og Studiet mere frit og stemmende med Tidens og Menighedens Tarv, bemærkede det for det første, at det fandt Censorernes Betragtning af Examen meget mislig. Fakultetet bestræbte sig for at holde Prøven saa viden-

skabelig, som det lod sig forene med en Examen, der ej var en Disputats, og heller ikke var anlagt som en Magisterkonferents, men som var anlagt encyklopædisk, en Indretning, som Censorerne selv billigede som den hensigtsmæssigste, og det mente, at en saadan Prøve med rette kunde kaldes videnskabelig, naar den fordrede baade Kundskab til Videnskabens Methode og Resultater samt Evne til at behandle videnskabelige Spørgsmaal. Men naar Censorerne samtidig med at nægte, at denne Prøve fortjente Navn af videnskabelig, dog aldeles ikke følte Interesse for, at den kunde blive værdigere til dette Navn, men tvært imod mente, at den godt kunde undvære den videnskabelige Karakter, og naar de fremdeles indrømmede, at Examen under den forandrede Indretning sandsynligvis vilde faa nye Misligheder paa andre Punkter end hidtil, skønnede Fakultetet ikke rettere, end at saadanne Ytringer ligefrem viste i Retning af Afslag paa de videnskabelige Fordringer. Men Fakultet kunde ingenlunde dele Censorernes Mening, at en saadan Forandring vilde være uden Indflydelse paa Studiets Grundighed; thi saa enigt det end var i den i høj Grad almindelige Sætning, at „ikke Examen, men Studiet var Hovedsagen“, saa bestemt mente det, at der var en nødvendig Tilbagevirkning fra Examen til Studiet. Det var besynderligt i en Tid, da i det mindste i vort eget Land Agtelsen for og Tilbejeliheden til videnskabelige Sysler umiskjendelig stod tilbage for den praktiske Nidkjærhed, at antage, at den videnskabelige Iver hos Flertallet af de studerende vilde holde sig uberørt af Examensfordringernes Næststemmelse i denne Retning. Hvad Vejledningen angik, var det en meget overilet Forventning, at man ad den Vej skulde kunne nøde en Professor, der ikke selv havde Lyst eller Trang til at stille sig i Forhold til Menighedsrørelserne, til enten at gjøre dette eller at trække sig tilbage fra sin Stilling. En dygtig Mand, hvor abstrakt videnskabelig end hans Foredrag var, vilde altid kunne gjøre Regning paa det videnskabelig interesserede Mindretal, og var i ingen Henseende for at kunne blive i sit Embede mere afhængig af det store Flertal end nu. Ogsaa under den nu bestaaende Tilstand kunde en Professor let mærke, om han var hørt med nogen Tilfredsstillelse eller ej, og hvis Erfaringer i den sidste Retning ikke kunde være ham en Opfordring til at forlade sin Stilling, vilde man næppe heller, uden i ganske ejendommelige Tilfælde, ved Forandringer i den foreslaaede Retning kunne nøde ham dertil. At den foreslaaede Forandring ikke var den rette Vej til at gjøre Docenternes Foredrag mere brugbart for de studerende og mere stemmende med deres Tarv, vilde formentlig fremgaa deraf, at netop Examen afgav for Docenten en Maalestok for, hvad der i hans Foredrag lettere eller vanskeligere tilegnedes; ved at fratage ham Examinationen isolerede man ham endnu mere i Stedet for at give ham et Korrektiv. Naar Censorerne end videre troede, at Studiet vilde vinde ved Oprettelsen af en Examenskommission, at selvstændig Tænkning og eget aandeligt Arbejde derved vilde fremmes, saa beroede det jo paa, hvad man satte som Studiets egentlige Betydning. Vilde man holde sig til, hvad der kunde opnaas, og ikke udmale sig skuffende Fremtidsbilleder, kunde det Formaal, man i et saa kort Aaremaal, som det, der i Almindelighed burde indrømmes det theologiske Studium, kunde stille sig, fornuftigvis ikke være andet end — paa en for sin hele Aandsudvikling befrugtende og fremmende Maade — at tilegne sig Theologiens elementære Kundskabsstof og den videnskabelige, modne Behandlingsmaade. Derved vilde de intellektuelle Forudsætninger erhverves, som maatte kræves til en moden Virksomhed i Kirkens Tjeneste, og som afgav det tilstrækkelige

Grundlag for videre Studier, derved vilde de unge studerende uddannes og øves i selvstændig Tænkning og eget aandeligt Arbejde, hvorimod det at ville lade dem øve dette paa en frit anlagt Studieplan, paa ganske enkelte Undtagelser nær, vilde være det samme som at berøve dem det opnaaelige og betydningsfuldeste Udbytte af deres Studium. Formaalet med Studiets Ordning burde ikke være, at Ungdommen saa vidt muligt selv blev Herre over, hvad den vilde lære, men at det Krav, Samfundet burde stille til sine vordende Tjenere, fyldestgjordes paa den mest betryggende Maade. Det egentlige Studium kunde ved Oprettelsen af en Examenskommission blive udsat for efterhaanden at synke ned til et Lavmaal, som det ikke, selv under meget uheldige Forhold, med den nu værende Ordning kunde naa. Der var Fag — f. Ex. Ethik og Religionsfilosofi —, hvor Fordringerne blev ganske ubestemte for den Examinator, der ikke kjendte, hvad der var doceret, da der i disse Fag ikke gaves nogen almenyldig Tradition for Indholdets Omfang, saa at en fremmed Examinator blev nødt til at holde sig paa visse store, almindelige Spørgsmaal. Dertil kom, at de Gjenveje, ad hvilke adskillige af de daarligere Elementer blandt de studerende under hvilken som helst Ordning altid vilde forsøge at slippe igjennem, unægtelig blev af en dobbelt betænkkelig Art, naar det, hvorefter de maatte anlægges, ikke som nu var en Bog eller en sammenhængende Forelæsning, hvor alt forekom i hele Fagets organiske Sammenhæng, men en mundtlig Examination, hvor denne Sammenhæng bortfaldt og det enkelte Spørgsmaal kom til at staa isoleret og aforistisk. Dette syntes Censorerne ikke at have betænkt, naar de nøjedes med at bemærke, at saadanne „Katekismer“ langt lettere erhvervedes, hvor man havde Forelæsninger at udarbejde dem efter, end hvor man kun havde en mundtlig Examination. Censorerne havde ikke til Erstatning for saadanne Farer i nogen af deres Erklæringer paavist en eneste reel Fordel for Studiets Videnskabelighed ved den omtalte Ordning; thi den eneste Antydning, de gav: større Kjendskab til den hellige Skrift, navnlig det gamle Testamente og den bibelske Historie, var for en stor Del, nemlig for saa vidt man fordrede nøje Kjendskab til det nye Testamente, af en selvfølgelig Natur i ethvert fornuftigt Anlæg af det theologiske Studium; for en Del, for saa vidt det angik det gamle Testamente, pegede det i Retning af en Forandring i selve Studiets hidtidige Ordning, og vedkom ikke særlig det Spørgsmaal, i hvis Haand Examinationen ved Prøven skulde lægges.

Denne Udtalelse indsendtes af Konsistorium til Ministeriet med Skrivelse af 13. Juli, i hvilken Konsistorium ikke udtalte sig nærmere om Sagen, men henviste til sine tidligere Ytringer. Kun med Hensyn til den enkelte Passus i sin tidligere Skrivelse, over hvilken de theologiske Censorer havde anket, bemærkedes det, at den paaankede Ytring ikke alene ikke behøvede at forstaas som indeholdende den Insinuation, Censorerne havde lagt deri, om Mangel paa Aabenhed, men at den endog efter hele Sammenhængen aldeles ikke kunde forstaas saaledes. Det var Censorernes aldeles aabne Udtalelse, at de haabede en vis nærmere betegnet Indfyldelse paa de theologiske Forelæsninger af Examenskommissionen, og denne Udtalelse alene, som var Udgangspunktet for de Bemærkninger af Konsistorium i hvilken Ytringen fandtes. Disse kunde derfor kun have den Mening, at det foreslaaede Middel til at opnaa en vis forandret, af Konsistorium som uvidenskabelig betegnet Karakter af Forelæsningerne i sig selv var en Omvej, med hvilken

man maatte sætte samme Modstand, som naar Maalet søgtes naaet ad den direkte Vej, nemlig ved Paalæg til Docenterne om at indrette deres Forelæsninger efter de forlangte Hensyn.

2. Examina til Erhvervelse af akademisk Borgerret med dertil hørende Tillægsexamina.

I Adg. 1. Juli 1872 om Tillægsexamen, henholdsvis i Latin og Græsk og i Latin for dem, som ville indstille sig til theologisk eller fuldstændig juridisk Embedsexamen, efter at have taget den mathematisk-naturvidenskabelige Afgangsexamen i Henhold til Lov 1. Apr. 1871 angaaende Undervisningen i de lærde Skoler*), findes ingen Bestemmelse om, at noget Gebyr eller Kjendelse vil være at erlægge af dem, der indstille sig til denne Examen; og da de ældre Bestemmelser om Examensgebyrer selvfølgelig ikke ere anvendelige paa denne nye Examen, havde man ingen Hjemmel til at afkræve en saadan Kjendelse. Heri laa imidlertid en Anomali, da det i Universitetslovgivningen er en Grundsætning, at der ved enhver Examen erlægges et Gebyr af Examinanderne, bestemt til at afholde de med Examens Afholdelse forbundne Udgifter og særlig at vederlægge Universitetspedellerne for deres med enhver saadan Examen forbundne Arbejde. Da der nu ingen særlige Grunde forelaa til at fritage Examinanderne ved denne Tillægsexamen for en saadan Pligt, en Fritagelse, der navnlig vilde blive til Skade for Pedellerne, som have en væsentlig Del af denne Indtægt fra Examensgebyrerne, gjorde Konsistorium under 20. Maj 1876 Forslag i denne Retning. Det bemærkede, at den omspurgte Examen efter sin Karakter og Omfang i denne Henseende nærmest kunde sammenstilles med den filosofiske Prøve, for hvilken der af hver Examinand erlægges en Kjendelse af 4 Kr., hvilket Gebyr det derfor ogsaa her fandt passende. Ligesom ved den filosofiske Prøve fandt man dernæst, at denne ringe Kjendelse helt kunde tillægges Pedellerne, hver med Halvdelen, saa at intet tilfaldt Universitetets Kasse, hvis Indtægt heraf dog vilde blive forsvindende, da det næppe særdeles hyppig vilde indtræffe, at denne Tillægsexamen absolveredes. Ministeriet bifaldt derefter under 31. Maj, at det paalægges dem, der for Fremtiden indstille sig til den omhandlede Tillægsexamen, at erlægge en Kjendelse af 4 Kr., der tilfalde Universitetspedellerne til lige Deling.

— Med Hensyn til Adgangsexamen til Universitetet kunne her følgende Dispensationer mærkes for de akademiske Aar 1871—76:

Ved Ministeriets Skrivelse af 28. Septbr. 1871 meddeltes der Reservedyrlæge N. N., som ved Indkaldelse til Lejren faa Dage før Examens Afholdelse blev hindret i at indstille sig til denne, efter Anbefaling fra Kommissionen for Afholdelse af Adgangsexamen, Tilladelse til at indstille sig til en extraordinær Adgangsexamen. Den paagældende tog derefter Adgangsexamen i Januar 1872 med 2den Karakter, men ansogte om Tilladelse til at tage den om igjen i Juni s. A. Andragendet anbefalede af Kommissionen, da Andrageren maatte stilles lige med dem, der om Sommeren havde absolveret Adgangsexamen, hvilke man ikke kunde nægte Tilladelse til næste Aar at tage den om igjen. Bevilget af Ministeriet under 4. Maj 1872.

*) Univ. Aarb. f. 1871—73 Side 20—21.

— Ved Skrivelser af 10. Febr., 4. og 8. Maj samt 27. Decbr. 1872 har Ministeriet, efter Kommissionens Anbefaling, meddelt Tilladelse til ved Præliminærprøven for Adgangsexamen at blive prøvet i Engelsk i Stedet for i Tysk.

— Ministeriet har under 7. Marts s. A., i Henhold til den ved kgl. Resol. 1. Oktbr. 1869 givne Bemyndigelse efter Kommissionens Anbefaling bevilget, at Seminarist N. N. maatte indstille sig til den ved Bekj. 2. April 1869 anordnede Tillægsexamen ved Universitetet.

— Ved Skrivelse af 25. April s. A. har Ministeriet, efter Kommissionens Anbefaling, meddelt N. N. Tilladelse til i den kommende Sommer at indstille sig til Adgangsexamen, uanset at han i Løbet af det sidste Aar havde forladt en lærd Skole (dog ikke paa Grund af nogen Forseelse fra hans Side).

— Ved Skrivelser af 30. April 1872 samt 10. Marts og 30. Decbr. 1874 har Ministeriet meddelt Tilladelse for Dimissorer til at udstede Dimissionsvidnesbyrd for Dimittender, der ej havde deltaget i den lovbestemte Tid af et Aar i deres Undervisning.

— Ved Ministeriets Skrivelse af 5. Septbr. 1872 er der meddelt N. N. Tilladelse til at indstille sig til en extraordinær præliminær Prøve til Adgangsexamen i Januar 1873, da han i Juni 1872 ved Sygdom var blevet hindret i at indstille sig til Examen. Lignende Tilladelser for extraordinær Adgangsexamen ved Universitetet ved Ministeriets Skrivelser af 6. Septbr., 1. Oktbr., 16. Novbr. og 11. Decbr. 1875.

— Ministeriet har under 13. Maj 1873 tilladt Seminarist N. N. at indstille sig til den præliminære Prøve for studerende uden Dimissor.

— Ved Skrivelse af 13. Juni 1873 har Ministeriet tilladt en Jøde at underkaste sig den til en Lørdag henlagte skriftlige Prøve den paafølgende Onsdag.

— N. N. forlod Adgangsexamen under den skriftlige Prøve i Sommeren 1874, og ansøgte om Tilladelse til atter at gaa op $\frac{1}{2}$ Aar efter til en extraordinær Adgangsexamen. Bevilget (efter Kommissionens Henstilling), da Andrageren skulde udskrives, ved Ministeriets Skrivelse af 10. Septbr. 1874.

— N. N., der havde absolveret Adgangsexamen til Søofficersskolen (med Udmærkelse) og Adgangsexamen til den polytekniske Lærestanstalt, ansøgte om at maatte stødes til Tillægsexamen efter Bekj. 22. Maj 1874 i matematisk-naturvidenskabelig Retning, i alt Fald mod tillige at underkaste sig en Examination i Naturhistorie, der ikke medtages ved Optagelsesprøven for Søofficers elever. Den ene af Betingelserne efter Bekj. Nr. 1 a, Adgangsexamen til den polytekniske Lærestanstalt, fyldstgjorde han altsaa, og hvad den anden angik, Realafgangsexamen af højere Grad, havde Ministeriet tidligere tilladt ham, at denne maatte substitueres ved Adgangsexamen til Søofficersskolen som Betingelse for Adgang til den polytekniske Lærestanstalt. Efter Kommissionens Anbefaling meddelte Ministeriet ham under 23. Novbr. 1874 den attraaede Tilladelse til at tage den omhandlede Tillægsexamen, dog at han tillige underkastede sig en Prøve i Naturhistorie og at han for at bestaa erholdt Værdien af 7 Godt o: 35 Points.

— Under 29. Septbr. 1875 forespurgte Ministeriet, hvorvidt den, der i sin Tid havde bestaaet Adgangsexamen fra Landkadetakademiet, havde Adgang til at blive Student ved at tage Tillægsexamen. Examenskommissionen svarede herpaa under 25. Oktbr., at der næppe kunde være Tale om en Ret, men kun om en analog Udvidelse af Bekjendtgørelsens Bestemmelser. Kommissionen kjendte saa

lidt til den for længe siden ophævede Examen, at den ikke vilde tilraade en almindelig Bestemmelse, især da et Tilfælde som det foreliggende sikkert vilde være enestaaende; men den havde under Haanden forhørt sig om, hvem den paagjødende var, og anbefalede ham til at stedes til Tillægsexamen ved en personlig Dispensation.

— En Examinand, der i Juni 1875 indstillede sig til den ved Bekj. 22. Maj 1874 indrettede Tillægsexamen i mathematisk-naturvidenskabelig Retning, men under samme forlod den, da et Sygdomstilfælde gjorde ham mindre skikket til at arbejde, erholdt efter Anbefaling fra den i Henhold til Bekjendtgjørelsens Nr. 4 nedsatte Kommission Tilladelse til atter i Januar 1876 at stedes til bemeldte Tillægsexamen, dels af Hensyn til det nævnte Sygdomstilfælde, dels fordi han i de Fag, i hvilke han var blevet prøvet, havde erholdt saadanne Karakterer, at det ikke syntes umuligt, at en Fortsættelse af Examen kunde føre til „Bestaaet“.

3. Forelæsninger og Examina under det theologiske Fakultet.

a. Om Afslutningsprøve i Religion for kvindelige theologiske studerende.

I Adg. 25. Juni 1875 § 3*) hedder det, at de kvindelige theologiske studerendes Studier afsluttes ved en særlig Religionsprøve, hvis Indhold og Beskaffenhed fastsættes af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet. Ministeriet anmodede derfor Konsistorium om at foranledige, at det theologiske Fakultet gjorde fornødent Forslag til Fastsættelsen af de nærmere Regler for en saadan Prøve, og Fakultetet udtalte sig derefter i Skrivelse af 16. Novbr. 1875 nærmere herom. Fakultet ansaa det for rettest, at man indtil videre nøjedes med at opstille visse almindelige Grundtræk af Prøven, eftersom der ikke var nogen bestemt Livsstilling, til hvilken den skulde give Adgang, og det derfor var vanskeligt at give bestemte Regler i det enkelte. Det vilde formentlig være rigtigst at give Prøven Form i Lighed med Magisterkonferentserne, der vare frie, videnskabelige Prøver. Som Grundlag for Examinationen maatte fastsættes Kjendskab til det nye Testamente i Grundsproget og Kjendskab til den lutherske Kirkes symbolske Skrifter, ligeledes i deres Grundsprog, en Fordring, der ikke kunde siges at være overdreven, da det maatte forudsættes, at de kvindelige studerende, som vilde studere Theologi, kunde Græsk, Latin og Tysk. Hvad derimod det gamle Testamente angik, turde det være nok, at Examinanden havde læst en Del deraf i dansk Oversættelse og i øvrigt var godt hjemme i Bibelhistorien. End videre maatte det fordres, at vedkommende havde fornødent Kjendskab til Kirkehistorie, Dogmatik og Moral. Her maatte hun opgive, hvad hun havde læst, samt om hun særlig havde lagt sig efter noget specielt Fag; det blev da Fakultetets Sag at afgjøre, hvorvidt dette kunde anses for at være tilstrækkeligt, eller om der skulde fordres en videre og grundigere Forberedelse. Selve Prøven maatte være dels skriftlig, dels mundtlig. Den skriftlige Prøve maatte bestaa i Besvarelsen af tre Opgaver, som Fakultetet burde fremsætte, af hvilke de to skulde være i Dogmatik og ny Testaments Exegese og besvares paa Universitetet, hver i Løbet af 3 Timer, uden andre Hjælpemidler end den hellige Skrift, og den tredje gives med særligt Hensyn til det af vedkommende valgte specielle Fag og besvares i Hjemmet i et Tidsrum af

*) Univ. Aarb. f. 1873—75 Side 19.

otte Dage. Begge Besvarelser maatte bedømmes af Fakultetet. Den mundtlige Prøve burde afholdes af Fakultetet, og for denne ingen Specialkarakter gives, men en samlet Hovedkarakter: *admissa cum laude* eller *admissa*; opnaaedes ikke sidst nævnte Karakter, kunde Examen ikke anses som bestaaet. Sluttelig bemærkede Fakultetet, at det vistnok vilde være tilstrækkeligt indtil videre at fastsætte disse almindelige Regler; for saa vidt mere specielle Regler skulde være nødvendige, vilde det være hensigtsmæssigst at afvente den første Prøve og først at vedtage nærmere Bestemmelser, naar bestemte Erfaringer forelaa. Disse Forslag indsendte Konsistorium til Ministeriet med Skrivelse af 10. Decbr. 1875, idet det bemærkede, at det fuldkomment tiltraadte dem. Ministeriet begjærede i denne Anledning en Erklæring fra Sjællands Biskop, der under 5. Januar 1876 udtalte sig om sin Stilling til Sagen.

Han bemærkede, at han ikke kunde sympathisere med Anordningens Grundtanke. Han erkjendte vel, at Kvinder kunde dannes til at blive Lærerinder i Religion og at der hertil kunde indrettes en passende Prøve; men en Religionsprøve, der i Virkeligheden skulde være en Prøve i videnskabelig Theologi — hvorfor Udtrykket „Religionsprøve“ her maatte tages i en Betydning, det ikke havde i den almindelige Sprogbrug —, stod for ham som uforenelig med Kvindens Natur og Bestemmelse. At Tanken i sig selv var upraktisk, syntes ogsaa Anordningen selv at indrømme, for saa vidt som de kvindelige theologiske studerende, der af lagde denne Prøve, desuagtet ikke skulde have Adgang til at erhverve akademiske Grader ved det theologiske Fakultet, og — hvad der vistnok turde gjøre Regning paa almindelig Samstemning — heller ikke have Adgang til at bestige Prædikestolen, ligesom de, medens de studerede ved Universitetet, hvor de nød akademiske Borgerrettigheder, heller ikke skulde have nogen Adgang til de hidtil værende akademiske Beneficier og Understøttelser. Det var saaledes meget vanskeligt at se, hvilken Betydning dette akademiske Borgerskab og denne Prøve skulde have for det virkelige Liv. Da Anordningen imidlertid paatænkte indført i Livet, maatte man i Udførelsen undgaa alle Halvheder og falske Indrømmelser, for at den ogsaa kunde komme til at staa sin Prøve i Livet. Den Lighedstanke, fra hvilken Anordningen gik ud, burde gjenneføres, uden at der toges Hensyn til en tidligere Tids Forestillinger om Kvindens svagere Evner i rent videnskabelig Henseende, hvilke Forestillinger fra det Standpunkt, man her burde indtage, maatte betragtes som forældede. Han kunde derfor ikke samstemme med Forslaget om, at Prøven skulde indrettes i Lighed med en Magisterkonferents. En Magisterkonferents kunde formentlig kun finde Sted i det filosofiske Fakultet, hvor ingen Embedsexamen er organiseret, og hvor der var en stor Mangfoldighed af Discipliner, der ikke stod i noget umiddelbart nødvendigt Forhold til hverandre, hvorfor en enkelt Disciplin ved en saadan Konferents kunde opgives som den, der i Særdeleshed var studeret, og i hvilken Prøven i Særdeleshed blev at aflægge, medens andre Discipliner dels kunde medtages i en løsere Tilegnelse, dels ganske kunde bortfalde. I det theologiske Fakultet betragtede han dette som en Umulighed; thi vel var det naturligt, at den enkelte Theolog med Forkjærlighed lagde sig efter en enkelt Disciplin, men til Dannelsens almindelige Grundlag, der af alle maatte kræves, hørte alle theologiske Discipliner, der dannede en i sig afsluttet Kreds, af hvilken intet Led turde falde ud, og ved hvis Udeladelse der vilde indtræde et føleligt Hul i den Dannelse, paa hvilken det her kom an. Han fraraadede der-

for bestemt en saadan Konferents, hvorved Overfladiskhed og Løshed i Studiet uundgaaelig vilde fremkomme, ikke blot idet han saa hen til de kvindelige theologiske studerende, men ogsaa og navnlig for mandlige Dilettanters Skyld, om hvilke det kunde forudses, at de snart vilde indfinde sig med Andragender om at stedes til denne Konferents, for ad denne Vej at kunne opnaa Rettigheder, som de nu ikke kunde opnaa, uden ved at underkaste sig en fuldstændig theologisk Examen. At der i disse Tider var Bevægelser og Tendenser, som gik i denne Retning, at der var mandlige studerende, der tragtede efter at emanciperes til i videnskabelig Henseende at blive lige stillede med Kvinder, og fritages for Videnskabens strengere Fordringer, og at de fremstillede dette som et „Livets“ Krav, behøvede næppe udførligere at udvikles.

Han samstemmede ganske med Fakultetet, naar det hos de eventuelle kvindelige theologiske studerende krævede Kjendskab til det nye Testamente i Grundsproget og Kjendskab til den lutherske Kirkes symbolske Bøger, ligeledes i Grundsproget, og at der i det hele hos dem forudsattes den klassiske Dannelse. Men han saa ingen Grund til at eftergive dem Kjendskab til det hebraiske Sprog, der krævedes af de mandlige studerende, og som allerede var nødvendig for at forstaa Hebraismerne i det nye Testamente. Vel vilde Hebraisk kun af de færreste blive dyrket i et større Omfang; men saa megen Kundskab maatte dog kræves af alle, at de vare i Stand til at bruge en Kommentar og til at slaa op i et Lexikon. Ligeledes var han enig i, at der krævedes Kirkehistorie, Dogmatik og Moral. Derimod indsaa han ikke, hvorfor Fakultetet syntes at ville fritage Kvinderne for Studiet af Filosofien og saaledes indrømme dem et Slags populær Dogmatik. Videnskabelig Dogmatik kunde i vore Dage ikke studeres uden i Forbindele med Religionsfilosofien, der atter forudsatte et grundigt Kjendskab til Hovedstandpunkterne i Metafysiken. Her burde man aldeles intet eftergive, da man derved krænkede Lighedstanken, som var Sjælen i Anordningen, og som kun fyldestgjordes, naar Fordringerne stilledes i deres hele Fuldstændighed. Han indstillede derfor, at der til den saakaldte Religionsprøve baade i dens skriftlige og mundtlige Del i et og alt maatte stilles de samme Fordringer som ved den theologiske Embedsexamen. Ligesom de fuldstændige Fordringer vare det eneste værdige for Videnskaben, saaledes turde det formentlig ogsaa forventes, at de strengt videnskabelige Krav i høj Grad vilde bifaldes af de eventuelle kvindelige Theologer, naar disse en Gang fra Mulighedens Verden traadte ind i Virkeligheden. Thi da Anordningen aldeles ikke lokkede dem ved verdslige Udsigter, maatte de forudsættes at være drevne af en rent theoretisk Interesse og udelukkende at ville dyrke Videnskaben for dens egen Skyld. For øvrigt turde det maaske ventes, at der vilde være dem, som ved nærmere Overvejelse vilde opgive at eftertrægte et Smykke af saa ubestemt og tvivlsom Værdi, som den i Udsigt stillede Examens-karakter, og foretrække, at dyrke Videnskaben i Stilhed uden at fremlægge deres Studier for Offentligheden.

Under 28. Juni 1876 udkom derefter følgende Bekjendtgjørelse om en Afslutningsprøve i Religion for kvindelige theologiske studerende ved Københavns Universitet:

I Overensstemmelse med Anordning af 25. Juni 1875 om Kvinders Adgang til at erhverve akademisk Børgerrret ved Københavns Universitet § 3 fastsættes

herved følgende Regler for en Afslutningsprøve i Religion for kvindelige theologiske studerende ved Kjøbenhavns Universitet.

§ 1.

Prøven er dels skriftlig, dels mundtlig, og afholdes, i samme Form som Magisterkonferentserne, af det theologiske Fakultet. Ved Prøven fordres: Kjendskab til det nye Testamente i Grundsproget og til den lutherske Kirkes symbolske Skrifter, ligeledes i deres Grundsprog. Examinanden maa derhos have læst en Del af det gamle Testamente i dansk Oversættelse, være godt hjemme i Bibelhistorien og have fornødent Kjendskab til Kirkehistorie, Dogmatik og Moral. Examinanden har for det theologiske Fakultet at opgive, hvad hun har læst, samt om hun særlig har lagt sig efter noget specielt Fag, hvorefter Fakultetet i hvert forekommende Tilfælde har at afgjøre, hvorvidt det opgivne er tilstrækkeligt til at fyldestgjøre de foreskrevne Fordringer, eller om der fordres en videre og grundigere Forberedelse.

§ 2.

Den skriftlige Prøve bestaar af 3 Opgaver, som Fakultetet meddeler. De to af disse skulle være i Dogmatik og ny Testamentes Exegese, og besvares paa Universitetet, hver i Løbet af 3 Timer og uden andre Hjælpemidler end den hellige Skrift. Den 3dje Opgave besvares i Hjemmet i et Tidsrum af otte Dage, og bliver, saafremt Examinanden har opgivet et specielt Fag som særlig Gjenstand for sit Studium, at give med Hensyn til dette. Samtlige Besvarelser bedømmes af Fakultetet.

Den mundtlige Del af Prøven afholdes og bedømmes ligeledes af Fakultetet.

Udfaldet af Prøven betegnes ved en samlet Hovedkarakter: *admissa cum laude* eller *admissa*. Kan den sidst nævnte Karakter ikke opnaas, er Prøven ikke bestaaet.

§ 3.

Ved Indtegningen til Prøven erlægges hver Examinand 8 Kroner til lige Deling mellem Universitetets Pedeller.

b. Afgjørelser af enkelte Tilfælde m. m.

Ministeriet har ved Skrivelser af 23. Septbr. og 27. Decbr. 1875 samt 30. Marts og 27. Juni 1876 meddelt Tilladelse til at aflægge den homiletiske Prøve, skjønt de paagjældende ikke havde deltaget i Pastoralseminariets Øvelser.

— Da Fakultetet i Henhold til kgl. Resol. 8. Novbr. 1817, nærmere forklaret ved Kanc. Cirk. 14. Septbr. 1830, havde meddelt en theologisk Kandidat, der kun i en kort Tid havde besøgt Pastoralseminariet, Tilladelse til desuagtet at aflægge den befalede homiletiske Prøve, tilskrev Ministeriet under 20. Oktbr. 1875 Fakultetet, at den nævnte kgl. Resol., jfr. Cirk. 14. Septbr. 1830, vel syntes at forudsætte Bemyndigelse for Fakultetet til at bedømme theologiske Kandidaters Adkomst til at stedes til at aflægge homiletisk Prøve uden at have deltaget i Pastoralseminariets Øvelser, men at Ministeriet, da den da værende Minister i Skrivelse til Biskoppen over Sjællands Stift af 9. April 1863 havde udtalt, at han ansaa det for rettest, at Andragender fra Kandidater om uden at have deltaget i de nævnte Øvelser at stedes til for Biskoppen at aflægge kateketisk Prøve forelagdes Ministeriet til Afgjørelse, ansaa det i Lighed dermed for rettest, at ogsaa Andragender om efter Fakultetets Foranstaltning at aflægge homiletisk Prøve for vedkommende Censorer under den nævnte Forudsætning indkom til Ministeriet for at afgjøres af dette. I denne Anledning androg Fakultetet under 16. Novbr. paa, at Ministeriet, naar det maatte ønske en

nærmere Betænkning om saadanne Ansøgninger, vilde forlange denne afgivet af Pastoralseminariets Forstandere, der bedre vilde være i Stand til at bedømme, hvorvidt den Øvelse, vedkommende Kandidater havde haft i at prædike, kunde antages at kunne træde i Stedet for Pastoralseminariets Øvelser. Ministeriet meddelte derefter under 25. Novbr., at det i Tilfælde af den omhandlede Art vilde uden erhvervet Betænkning fra Fakultetet afgjøre vedkommende Andragender, i fornødent Fald efter indhentet Betænkning fra Biskoppen over Sjællands Stift eller fra de Mænd, der forestaa Øvelserne i Pastoralseminariet.

— N. N., der i Sommeren 1875 ikke bestod den patristiske Prøve, erholdt af det theologiske Fakultet, for at kunne indstille sig til theologisk Embedsexamen i Vinteren 1875—76, Tilladelse til forinden denne atter at underkaste sig bemeldte Prøve. Andragendet herom var fornemmelig motiveret ved forandrede Familie- og Livsforhold, der gjorde det meget tvingende for ham at opnaa en Afslutning paa hans Embedsstudier.

— Ved Ministeriets Skrivelse af 24. Novbr. 1875 er der meddelt N. N. Tilladelse til at indstille sig til theologisk Embedsexamen, uagtet han paa Grund af Tunghørighed ikke havde hørt de befalede Forelæsninger.

4. Om den filosofiske Prøve.

— Islandsk Student N. N., der af Professor Johnstrup havde faaet Tilladelse til at følge med denne paa hans Rejse til Island, ansøgte om Tilladelse til at underkaste sig den filosofiske Prøve, førend det islandske Postdampskib afgik herfra i Slutningen af Maj Maaned 1876. Bevilget af Fakultetet, da Ministeriet ikke fandt noget herimod at erindre.

— Ved Ministeriets Skrivelse af 31. Maj 1876 meddeltes der 4 studerende, som paa Grund af Sygdom først havde underkastet sig Afgangsexamen i Januar s. A., Tilladelse til i Juni Maaned at indstille sig til den filosofiske Prøve.

5. Examina under det lægevidenskabelige Fakultet.

Stud. med. N. N., der ved den lægevidenskabelige Embedsexamens Iste Del i Januar 1875 og 1876 ingen Karakter erholdt i Fysiologi, ansøgte om paa ny at maatte indstille sig til bemeldte Examen $\frac{1}{2}$ Aar efter, da han under den sidste Examen havde lidt af Hoste. Bevilget, efter indhentet Erklæring fra Fakultet, ved Ministeriets Skrivelse af 8. Febr. 1876.

6. Andre Examina, der ere henlagte til Universitetet.

Sekondlieutenant N. N. ansøgte om Tilladelse til at indstille sig til juridisk Examen for ustuderede uden forud at have bestaaet den almindelige Forberedelsesexamen af lavere Grad. Det rets- og statsvidenskabelige Fakultet anbefalede Andragendet i Henhold til Motiveringen i det lignende, i Univ. Aarb. 1871—73 Side 84 refererede Tilfælde, hvorefter det af Ministeriet bevilgedes under 8. Aug. 1876.

— Det juridiske Fakultet har under 23. Jan. 1875 i en Erklæring til Justitsministeriet, afgivet efter Foranledning af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, i Henhold til tidligere, senere stadig fulgte Udtalelser, udtalt sig for, at bestaaet Hovedexamen i en lærd Skoles 3dje Klasse med et saadant Udfald, at vedkommende erklæres for moden til Opflytning i 4de Klasse, skal, for saa vidt

angaar Adgangen til at stedes til juridisk Examen for ustuderede, give samme Rettigheder som bestaaet Realafgangsexamen af lavere Grad. Ministeriet har imidlertid fundet Betænkelighed ved at foretage de yderligere Modifikationer i de bestaaende Examensbestemmelser, som vilde være forbundet med at tage en saadan Bestemmelse.

7. Magisterkonferentser under det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet.

I en Skrivelse af 3. Maj 1876 til Ministeriet bragte det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet Spørgsmaalet om Bestemmelsen og Begrænsningen af Fordringerne ved Magisterkonferentserne paa Bane. Fordringerne til Magisterkonferentserne ved Universitetet, hedder det, ere ved Pl. 10. Aug. 1848 § 1 kun svagt præciserede; dens § 2 overlader til Fakultetets Afgjørelse, om Fordringerne i hvert enkelt Tilfælde ere fyldestgjorte, dog saaledes, at Prøven skal afholdes i det Fag, der er Kandidatens Hovedstudium, og som skal udgjøre „en hel, under Fakultetet hørende Videnskabsgren i dens Sammenhæng og Hoveddele“. Senere har Adg. 2. Febr. 1849 § 15 tilstaaet Adgang til Overlærerembeder til dem, der have underkastet sig Magisterkonferentsen i Matematik og Fysik i samme Omfang, som ved den polytekniske Examen i Mekanik eller i Naturhistorie, omfattende en videnskabelig Oversigt over Naturhistoriens tre Hovedfag, og en dybere i det enkelte gaaende Kundskab i et af dem. Denne Anordning gav Anledning til et Par Andragender fra en Adjunkt, som ønskede at benytte sig af Magisterkonferentsen paa den i Anordningen bestemte Maade*). Til Svar paa det ene resolverede Ministeriet blandt andet, at der om Fordringerne i Matematik og Fysik maatte søges nærmere Underretning hos det da værende filosofiske Fakultet, navnlig dets Professorer i Matematik og Fysik, ganske i Overensstemmelse med Pl. 10. Aug. 1848. I Anledning af nogle Lempelser, hvorom samme Adjunkt søgte, indsendte Fakultetet et dobbelt Forslag, det ene angaaende den Prøve, Fakultetet mente at burde underkaste Ansøgeren saa vel som andre Adjunkter, der i en nær Fremtid, senest til Foraaret 1851, vilde indstille sig til Prøven, det andet indeholdende Fordringerne ved Magisterkonferentsen i Matematik, Astronomi, Fysik, Kemi i Almindelighed, hvori der ved Siden af de angivne Hovedfag fordredes Prøve i de andre Fag som Hjælpefag. Ved Skrivelse af 28. Novbr. 1850 billigede Ministeriet det første Forslag, hvorefter to Adjunkter i Aaret 1851 underkastede sig Prøven med Matematik som Hovedfag; derimod udtalte Ministeriet sig ikke om det andet Forslag, maaske fordi det i Henhold til Pl. 10. Aug. 1848 ganske overlod Sagen til Fakultetet. Omtrent til samme Tid ytrede de naturhistoriske Professorer sig til Fakultetet om de Fordringer der med Pl. 1848 og Adg. 1849 for Øje burde gøres ved Magisterkonferentsen i Naturhistorie**), hvorved det tillige bemærkedes, at vedkommende Professorer maatte overbevise sig om, at Kandidaten var saa meget inde i Hjælpevidenskaberne Fysik, Kemi og Matematik, som Hovedfagene krævede. Om der var gjort Ministeriet nogen direkte Meddelelse om disse Fordringer, vidste

*) Lindes Medd. 1849—56 Side 210 ff.

**) Lindes Medd. I. c.

Fakultetet ikke, men de have siden i de forløbne 25 Aar stadig været stillede ved denne Magisterkonferents, ligesom de oven for nævnte, Ministeriet meddelte Fordringer ved de andre Konferentser ere ufravigelig fulgte i samme Tid. Erfaringen har ogsaa vist, at de studerende, som forberede sig til disse Prøver, i deres Petita stedse have støttet sig til den nævnte Angivelse af Fordringerne. Det ligger imidlertid i Sagens Natur, at en Prøve paa Kandidaternes videnskabelige Standpunkt maa blive af forskjelligt Omfang i Tidernes Løb, efterhaanden som Videnskaberne selv forandre deres Standpunkt, saa at Fordringerne ikke kunne slaas fast for en lang Aarrække ad Gangen, medens det paa den anden Side er en ligefrem Nødvendighed for den studerende strax ved Studiets Begyndelse at kunne lægge en fast Plan uden altfor hyppig Raadførelse med den enkelte, maaske i hans Tid skiftende Universitetslærer. Dertil kommer, at Antallet af de studerende, som tage en Magisterkonferents, ikke længere, som i Begyndelsen, er ganske ringe, som Fortegnelsen over Candidati magisterii for de forløbne 25 Aar viser, nemlig:

1850—54....	5	1865—69....	17
1855—59....	6	1870—74....	13
1860—64....	13	1875	8

Nye Regler ansaa Fakultetet for nødvendige med Hensyn til Mathematik, Kemi og Astronomi, hvilke Fakultetet agtede efter 1 Aars Forløb at gjøre gjældende; men inden der gjordes offentlig Bekjendtgørelse om dem for de studerende, havde Fakultetet troet at burde gjøre Meddelelse om dem til Ministeriet.

Med Hensyn til Magisterkonferentsen i Fysik bemærkedes, at det vel vilde have været rigtigt at forlange Færdighed i Omgang med fysiske Instrumenter, men at man havde maattet holde Ønsket herom tilbage, saa længe de lokale Forhold i Samlingen gjorde det umuligt at tilstede flere at arbejde der.

Konsistorium, hvis Erklæring Ministeriet ved Skrivelse af 17. Maj indhentedes, udtalte under 12. Juni, at det intet havde at erindre mod de paatænkte Forandringer. Da de først skulde bringes til Anvendelse efter et Aars Forløb fra den offentlige Bekjendtgørelse, var der taget billigt Hensyn til de studerende. Heller ikke fra Ministeriets Side blev der udtalt nogen Betænkelighed i saa Henseende. Fakultetet har derefter sammenstillet Fordringerne ved de forskjellige Magisterkonferentser i Fakultetet, saaledes som de fra 1. Januar 1878 ville blive stillede. De meddeles her.

I. Med Mathematik som Hovedfag.

1. Magisterkonferentsen med Mathematik som Hovedfag omfatter en skriftlig og en mundtlig Prøve.
2. Den skriftlige Prøve bestaar i Besvarelse af:
 - a. en større Opgave i Hovedfaget, hvortil anvendes en Tid af 4 til 6 Uger;
 - b. to mindre Opgaver i Hovedfaget, hvortil bruges 4 Timer;
 - c. en Opgave i Astronomi eller Fysik efter Kandidatens eget Valg, ligeledes i 4 Timer.

Ved de under b. og c. nævnte Prøver maa ingen Hjælpedidler benyttes uden eventuelt Tavler.

3. Den mundtlige Prøve omfatter foruden Hovedfaget følgende Bifag: Astronomi, Fysik og Kemi, de to sidste i samme Omfang som ved polyteknisk Examen for Mekanikere, det første som i „Gyldens Framställning af Astronomen.“

4. I Hovedfaget fordres Kundskab til:
 - a. Arithmetik, Algebra og ren Analyse, indeholdende højere Algebra og Funktionslære, Differentiation og Integration med uendelig smaa og med endelige Differentser;
 - b. Geometri, nemlig foruden Plangeometri, Stereometri og Trigonometri, analytisk Geometri, saa vel med retvinklede og polære, som med de to Trekantkoordinatsystemer, og ren Geometri, indeholdende Læren om projektive Egenskaber og om grafisk Fremstilling af Former i Rummet ved Projektion.
 - c. Rationel Mekanik.
 - d. Sandsynlighedsregning;
 - e. Oversigt over Hovedtrækkene i Matematikens Historie.

II. Med Astronomi som Hovedfag.

1. Magisterkonferentsen med Astronomi som Hovedfag omfatter en skriftlig, en praktisk og en mundtlig Prøve.
2. Den skriftlige Prøve bestaar i Besvarelse af:
 - a. en større Opgave i Hovedfaget, hvortil anvendes en Tid af 4 til 6 Uger;
 - b. en mindre Opgave i Hovedfaget, hvortil kan bruges 4 Timer;
 - c. to mindre Opgaver i Hjælpevidenskaberne, nemlig en i Matematik og en efter Kandidatens Valg enten i Fysik eller i Kemi, ligeledes besvarede i 4 Timer.

Ved de to sidste Prøver maa ingen Hjælpevidenskaber bruges uden eventuelt Tavler.

3. Den praktiske Prøve bestaar i Observationer af en opgivet Gjenstand med et af Observatoriets Instrumenter. Observationerne bør under gunstige Vejrforhold tilendebringes paa en Nat (Dag). Til Observationernes Reduktion tiltaas en Uge.
4. Den mundtlige Prøve omfatter foruden Hovedfaget følgende Bifag: Matematik, Fysik og Kemi.
5. I Hovedfaget fordres Kundskab til begge Astronomiens Hovedafdelinger, baade den sfærisk-praktiske Del og den teorisk-fysiske, til Astrofysiken og til Astronomiens Historie. I Bifagene fordres Kundskaber i samme Omfang som ved polyteknisk Examen for Mekanikere, for Matematikens Vedkommende dog saaledes, at der kræves Kundskaber i sfærisk Trigonometri, Differentserregning og Interpolation, samt Sandsynlighedsregning i det Omfang, for hvilket der i Hovedvidenskaben er Anvendelse.

III. Med Fysik som Hovedfag.

1. Magisterkonferentsen med Fysik som Hovedfag bestaar af en skriftlig, en praktisk og en mundtlig Prøve.
2. Den skriftlige Prøve bestaar i Besvarelse af:
 - a. en større Opgave i Hovedfaget, hvortil anvendes en Tid af 4 til 6 Uger;
 - b. en mindre Opgave i Fysik og to Opgaver i Matematik, til hvilke der kan bruges en Tid af 4 Timer.

Til de sidste Opgavers Besvarelse maa ingen Hjælpevidenskaber bruges uden eventuelt Tavler.

3. Den praktiske Prøve bestaar i en kvalitativ kemisk Analyse af et uorganisk Stof. Til Udførelsen af denne kan bruges en Tid af 12 Timer, og Besvarelsen ledsages af en kort Beretning om Fremgangsmaaden.
4. Den mundtlige Prøve omfatter foruden Hovedfaget ogsaa som Bifag: Matematik, Astronomi og Kemi; Matematik i samme Omfang som ved den polytekniske Ingeniørexamen, Astronomi som i „Gyldens Framställning af Astronomien“ og Kemi i samme Omfang som ved lægevidenskabelig Forberedelsesexamen.
5. I Hovedfaget fordres Videnskabens forskellige Dele saaledes, som de kunne læres efter Tidens bedste Lærebøger, og en Oversigt over Fysikens Historie.

IV. Med Kemi som Hovedfag.

1. Magisterkonferentsen med Kemi som Hovedfag omfatter en skriftlig, en praktisk og en mundtlig Prøve.
2. Den skriftlige Prøve bestaar i Besvarelse af:
 - a. en større Opgave i Hovedfaget, hvortil der kan anvendes en Tid af 4 Uger;
 - b. en Opgave i teknisk Kemi, hvortil kan benyttes 6 Timer;
 - c. en Opgave i Fysik, og
 - d. en Opgave i Matematik, der blive at besvare hver i Løbet af fire Timer.

Ved de tre sidst nævnte Opgavers Besvarelse maa der ikke benyttes trykte eller skrevne Hjælpemidler.

3. Den praktiske Prøve bestaar i Udførelsen af:
 - a. et Præparationsarbejde og
 - b. et analytisk Arbejde. Til hvert af disse kan der anvendes en Uge, og tillades det at benytte trykte eller skrevne Hjælpemidler. Besvarelsen ledsages af en kort Beretning om Fremgangsmaaden.
4. Den mundtlige Prøve omfatter foruden Hovedfaget følgende Bifag: Fysik, Matematik, Krystallografi og Mineralogi, hvori Fordringerne blive de samme som ved polyteknisk Examen i anvendt Naturvidenskab, samt en Oversigt over Geognosi, Astronomi og Kemiens Historie.

V. I Naturhistorie.

1. Magisterkonferentsen i Naturhistorie omfatter en skriftlig og en mundtlig Prøve.
2. Den skriftlige Prøve bestaar i Besvarelsen af:
 - a. en større Opgave i det af de tre naturhistoriske Fag (Zoologi, Botanik og Mineralogi), som Kandidaten har valgt til sit Hovedfag, hvortil kan anvendes en Tid af 4 til 6 Uger;
 - b. 3 mindre Opgaver, en i hvert af de tre nævnte Fag, hvortil kan bruges 4 Timer.
3. Den mundtlige Prøve omfatter Zoologi, Botanik og Mineralogi, og ved denne maa man tillige overbevise sig om, at Kandidaten er saa meget inde i Hjælpvidenskaberne, nemlig Kemi, Fysik og Matematik, som Studiet af Fagene kræver.
4. Ved Konferentsen forlanges:
 - a. i Zoologi en paa sammenlignende Anatomi, Udviklingshistorie og Fysiologi

grundet Oversigt over Dyreriget, forbundet med et større Kjendskab til den nordiske Fauna, navnlig de højere Dyr, og til de vigtigste Træk af Dyrenes geografiske Udbredning;

- b. i Botanik en paa Morfologi, sammenlignende Anatomi og Fysiologi grundet Udsigt over Planteriget, forbundet med et speciellere Kjendskab til Landets Flora, navnlig de højere Planter, samt til de større Træk af Plantegeografien;
- c. i Mineralogi en paa Krystallografi, Fysik og Kemi grundet Udsigt over Mineralriget, almindelige Kundskaber i Jordklodens Udviklingshistorie, samt nøjere Kjendskab til de skandinaviske Landes Geognosi.

I det af de tre naturhistoriske Fag, der vælges til Hovedfag, fordres et mere omfattende Studium, der tillige inden for et selv valgt, ikke altfor begrænset Afsnit af Faget, maa være dybere og mere i det enkelte gaaende, samt en Oversigt over Fagets Historie.

I den oven omtalte Skrivelse af 3. Maj 1876 fremdrog Fakultetet fremdeles et andet Punkt. Pl. 10. Aug. 1848 og Adg. 2. Febr. 1849 havde, bemærkede det, tillagt Magisterkonferentserne forskjellig Virkning, den første Ret til at disputere for Doktorgraden, den sidste Adgang til Overlærerembeder. Men hvad Prøvernes Beskaffenhed og Omfang angik, havde der ikke udviklet sig nogen Forskjel efter Hensynet til deres forskjellige Formaal. For Fakultetet havde der ingen Grund været til at opstille to forskjellige Arter Prøver, og Ministeriet havde i 1850 kun for et Par Ansøgere Vedkommende de første Gange tilstaaet nogle Lempelser, og derved ogsaa formentlig paa sin Side erkjendt, at der ingen Grund var til at skjelve mellem Prøven for jus disputandi og Prøven for Overlærerembeder. Derimod havde der i et andet Punkt senere vist sig nogen Uoverensstemmelse i Ministeriets og Fakultetets Opfattelse, medens der inden for det filosofiske Fakultet gjorde sig forskjellige Anskuelse gjældende om det samme Punkt. Fakultetet havde opfattet Bestemmelsen i Adg. 1849 § 15 saaledes, at en Kundskab i Matematik og Fysik eller i Naturhistorie, som skulde give Adgang til Overlærerposter, maatte svare til den, som ved de egentlige Embedsexamina gav Adgang til de samme Poster. Da der nu ved disse krævedes bedste eller næstbedste Karakter dertil, saa antog man ogsaa, at en til næstbedste Karakter svarende Kundskab ved Konferentsen maatte give samme Ret; derimod skulde der til jus disputandi kræves en Kundskab, der svarede til *laudabilis* ved en Embedsexamen. Som Følge deraf udviklede sig i Fakultetet, til Dels ogsaa i det filosofiske Fakultet, den Praxis at give Karakterer, navnlig *admissus* med eller uden Tillæg (*cum laude*, *cum laude præcipua*), saaledes at *admissus cum laude* ansaas for nødvendig til jus disputandi, men *admissus* for tilstrækkelig til Overlærerembeder. Denne Opfattelse havde dog aldrig faaet praktisk Betydning paa den Maade, at Fakultetet havde nægtet nogen Kandidat med Karakteren *admissus* Adgang til at disputere, eftersom saadanne Kandidater ikke havde søgt den. Da imidlertid det filosofiske Fakultet i 1870 rejste Spørgsmaalet om at tilvejebringe fuldstændig Overensstemmelse i de to Fakulteters Praxis i denne Henseende, resolverede Ministeriet, at der ved Magisterkonferentser alene kunde gives *admissus* eller *non admissus*, hvilket altsaa siden havde været Regel*). Før den Tid havde Karaktererne været fordelt saaledes:

*) Denne Sag vil finde sin Behandling i de udfyldende Meddelelser for 1864—71.

	Mathematik.	Astronomi.	Fysik.	Fysisk Geografi.	Kemi.	Zoologi.	Botanik.	Mineralogi.	I alt.
ægre admissus	0	0	1	0	0	0	0	0	1
admissus	7	1	2	0	0	4	2	1	17
adm. c. laude	6	2	4	1	2	2	3	2	22
adm. c. laude præcipua	1	0	0	0	0	1	0	0	2
	14	3	7	1	2	7	5	3	42

} = 18
 } = 24

Altsaa af 42 vilde efter Fakultetets Opfattelse 24 have opnaaet baade jus disputandi og Adgang til Overlærerembeder, medens 18 (17) alene vilde have opnaaet Adgang til Overlærerembeder. Af de 24 havde kun 11 benyttet sig af Adgangen til at disputere; de fleste af disse, og i alt, saa vidt Fakultetet vidste, 32 af de 42 havde beskæftiget sig med Undervisning, enten ganske eller til Dels. Deres Fordeling efter Fagene vilde omtrent være følgende:

	Mathematik.	Astronomi.	Fysik.	Fysisk Geografi.	Kemi.	Zoologi.	Botanik.	Mineralogi.	I alt.
Dr. phil.	3	1	0	1	2	2	2	0	11
Lærere	13	2	6	0	1	4	4	2	32

Det fremgik heraf, at Magisterkonferentserne benyttedes stærkt med Lærerkaldet for Oje, og Fakultetet troede derfor, baade af Hensyn til de eventuelle Kandidater og af Hensyn til Magisterkonferentsens Hævdelse som videnskabelig Prøve, idet det henviste til de tidligere Forhandlinger derom i 1870, at burde søge Tilladelse til paa ny at maatte bedømme Konferentsens Udfald saaledes, at Adgangen til Overlærerposterne kunde opnaas uden at være knyttet til jus disputandi. Dette Maal vilde formentlig kunne naas uden væsentlig Forandring i Domen admissus eller non admissus, ved til admissus kun at føje „som candidatus magisterii“, naar derved erhverves jus disputandi, men med Tilføjjelsen „som candidatus matheseos, astronomiæ, physices osv.“, naar der blot opnaas Adgang til Overlærerembeder. Dog fulgte det af sig selv, at hvis dette blev Regel, maatte dog enhver, som forhen var admissus, være berettiget til at disputere for Doktorgraden. I Henhold hertil indstillede Fakultetet, at det tillodes det ved fremtidige Magisterkonferentser efter den bestaaede Kandidats Præstationer at erklære ham for enten admissus som candidatus magisterii eller admissus som candidatus matheseos, astronomiæ osv. efter hans Hovedfag.

Idet Ministeriet under 17 Maj 1876 begjærede Konsistoriums Erklæring om dette Forslag, bemærkede det dog, at det fandt det betænkeligt at godkjende en saadan Sondring i Bedømmelsen af den for Adgangen til at disputere for Doktorgraden og for Adgangen til Overlærerembeder fælles Prøve, at Adgangen til Overlærerembeder kunde erhverves med et ringere Udfald af Prøven, end der fordres for

efter denne at erklæres admissus i begge de Retninger, for hvilke Prøven er indrettet. Konsistorium bemærkede under 12. Juni, at det fandt den Tanke rigtig og stemmende med den øvrige Universitetslovgivning, at der finder en Gradation i Bedømmelsen Sted ved Universitetsprøverne, for saa vidt de have anden Betydning end blot at aabne Adgang til at disputere for en akademisk Grad. Om der end derfor ikke maatte være Grund til at indføre en saadan Gradation ved Magisterkonferentserne i det Omfang, som Konsistorium i sin Tid foreslog ved Skrivelse af 10. Maj 1870, nemlig baade for det filosofiske og for det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet, saa maatte man dog finde det stemmende med den øvrige Lovgivning, at der tilstedes Grader i Bedømmelsen ved de Magisterkonferentser, som i Henhold til Adg. 2. Febr. 1849 § 15 give Adgang til Overlærerembeder. Herved alene kunde den dygtigere Kandidat opnaa en Anerkjendelse, som sikrede ham det Fortrin i Henseende til Adgang til disse Embeder, paa hvilket han har naturligt Krav fremfor den mindre dygtige Kandidat. Saa længe det System at graduere Bedømmelsen ved andre Embedsexamina ikke var forladt, fandt man det unaturligt, at det var udelukket ved disse Magisterkonferentser, som for saa vidt maatte stilles i Klasse med Embedsexamina. At en saadan Ordning heller ikke laa uden for Aanden i Bestemmelsen i Adg 1849 § 15, fandt man bestyrket dels ved denne Bestemmelses Forhistorie (Lindes Medd. 1849—56 S. 162 ff.), dels ved selve Anordningens Udtryk — Ordene „paa en tilfredsstillende Maade“ fordrede vel ikke, men ledede dog naturlig Tanken hen paa, at en Bedømmelse af Tilfredsstillensens Grad ej var udelukket —, dels endelig i den Omstændighed, at der umiddelbart efter Anordningen og lige til Aaret 1870 faktisk fandt en Gradation i Bedømmelsen Sted, som ikke fra nogen Side mødte Modsigelse. Den Maade, hvorpaa Fakultet foreslog Bedømmelsens Grad betegnet, var selvfølgelig mindre væsentlig; den var hovedsagelig bestemt ved et andet Hensyn. Holdt man dette ude af Betragtning, vilde det ligge nærmest at bruge den Betegnelse, at vedkommende enten erklæredes simpelt hen for admissus eller med et Tillæg som admissus cum laude.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvilken Betydning det vilde faa for disse Magisterkonferentser som Betingelse for jus disputandi, at der indførtes en saadan Gradbetegnelse i Bedømmelsen, kunde man tænke sig forskellige Løsninger. Det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet var gaaet ud fra, at kun den højere Grad skulde give jus disputandi, og det havde herved henholdt sig til Analogien af den øvrige Universitetslovgivning om Betingelserne for akademiske Graders Erhvervelse. Det var med Hensyn til denne Ordning, at Ministeriet i sin Skrivelse af 17. Maj havde udtalt, at det fandt det betænkeligt at godkjenne en saadan Sondring i Bedømmelsen af den for Adgangen til at disputere for Doktorgraden og for Adgangen til Overlærerembeder fælles Prøve, at Adgangen til de sidste kunde erhverves ved et ringere Udfald af Prøven, end der fordres for efter denne at erklæres admissus i begge de Retninger, for hvilken Prøven var indrettet. Man kunde imidlertid ogsaa tænke sig den Ordning under den omtalte Gradation, at det ringeste admissus allerede gav jus disputandi, saa at Betegnelsen admissus cum laude kun var et Vidnesbyrd, der stillede Kandidaten gunstigere med Hensyn til Udsigten til Overlærerembeder. For denne Ordning, der ikke vilde komme i Strid med Ministeriets Opfattelse, hævdede der sig ved Sagens Forhandling i Konsistorium Stemmer, der fandt denne Ordning naturlig efter en Magisterkonferentsets

Karakter. Selvfølgelig maatte dette Spørgsmaals Afgjørelse ved en bestemt Regel være en Betingelse for at indføre en Gradation i Bedømmelsen. Men en saadan Afgjørelse vilde udkræve en nærmere Overvejelse af de nu gjældende Betingelser for jus disputandi, der da ogsaa maatte udstrække sig til andre Punkter paa dette Omraade, som næppe i det hele kunde erkjendes for tilfredsstillende ordnet. Det vilde navnlig paa ny være at tage under Overvejelse, hvad der alt forhen havde været droftet (Konsistoriums Skrivelse af 19. Sept. 1844 og Lindes Medd. 1849—56 S. 62—63 og 66—67), om ikke en Forandring i den Regel burde finde Sted, der aabnede Kandidater med bedste Karakter i det theologiske, juridiske og medicinske Fakultet Adgang til at disputere for den filosofiske Doktorgrad. Konsistorium fandt imidlertid, at det kun da havde Opfordring til ved denne Lejlighed at tage hele dette Spørgsmaal under nærmere Overvejelse, hvis Ministeriet billigede den Grundtanke, at det overhovedet var ønskeligt at have en Gradation i Bedømmelsen med Hensyn til Magisterkonferentsernes Betydning efter Adg. 2. Febr. 1849 § 15. Konsistorium henstillede derfor, om Ministeriet vilde have dette Spørgsmaal yderligere overvejet, hvis Afgjørelse ganske vist maatte være en Betingelse for at indføre den Gradation i Bedømmelsen, som Fakultetet ønskede, være sig i den af Fakultetet foreslaaede Form, eller i nogen anden.

I Skrivelse af 30. Juni meddelte Ministeriet derefter, at det fremdeles havde Betænkelse ved at gjøre nogen Forandring i Karakterbetegnelsen for Udfaldet af Magisterkonferentserne. Det bemærkede derhos, at for saa vidt Konsistorium havde ytret, at Afgjørelsen af Spørgsmaalet om at indføre en Gradation i Bedømmelsen af Prøven ved Magisterkonferentserne vilde udkræve en nærmere Overvejelse af de nu gjældende Betingelser for jus disputandi, der da ogsaa maatte udstrække sig til andre Punkter paa dette Omraade, kunde Ministeriet ikke finde sig opfordret til at tage Initiativet til Forandringer i denne Retning, hvortil Forslagene som angaaende et indre akademisk Anliggende nærmest maatte udgaa fra Konsistorium.

Hermed er Sagen foreløbig blevet staaende, og Konsistorium har ikke senere gjort videre Skridt til Ordningen af det hele Forhold.

IV. Priskonkurrencer.

Efter de tidligere gjældende Regler skulde den Prisopgave, Universitetet udsætter i klassisk Filologi, besvares paa Latin. Professorerne i klassisk Filologi bemærkede under 21. Novbr. 1875 i en Indstilling til Konsistorium, at denne Bestemmelse ingenlunde var uvigtig; thi den klassiske Filolog burde være i Besiddelse af en saadan Færdighed i Brugen af det latinske Sprog, at han uden synderlig Vanskelighed kunde udtrykke sig rent og ikke uskjønt i dette Tunge-maal, naar han skriver om Æmner, hvis Behandling ikke gaar ud over de gamle Romeres Forestillingskreds. Men om end Bestemmelsen var hensigtsmæssig i mange, ja maaske de fleste Tilfælde, var den det dog ikke i alle. Der opstod nu til Dags Spørgsmaal, som aldrig faldt Romerne ind, og hvis Besvarelse beroede paa en for Nutiden ejendommelig Tankebevægelse. Saadanne Spørgsmaal vilde man nu ikke let vove at gjøre til Gjenstand for en akademisk Prisopgave, fordi det latinske Sprog vilde lægge Hindringer i Vejen for en tilfredsstillende Besvarelse. Af denne Grund blev ogsaa i 1873 Brugen af Latin ved den filologiske